

REDAKČNÁ RADA

JUDr. Vladimír Čuchta
JUDr. Viktor Dubas JUDr.
Jozef Farkašovský JUDr.
Karol Kovács JUDr.
Miloslav Kováč JUDr.
Štefan Kutenič JUDr. Mária
Malíková JUDr. Dušan
Mikita JUDr. Marián Mikl
JUDr. Jozef Opatovský
JUDr. Magdaléna Valušová

EXTERNÍ SPOLUPRACOVNÍCI

Prof. JUDr. Andrej Bajcura, CSc.
JUDr. Milan Ľalík
Doc. JUDr. Mojmír Mamojka, CSc.
JUDr. Ján Mazák
Prof. JUDr. Peter Škultéty, DrSc.
JUDr. Jozef Štefanko
Prof. JUDr. Milan Štefanovič, DrSc.
Doc. JUDr. Peter Vojčík, CSc.

Za NK SR za vydanie čísla zodpovedajú:

JUDr. Dušan Mikita JUDr.
Jana Mikušová JUDr.
Miroslav Pavlovič

OBSAH

Na úvod 1
JUDr. Karol Kovács

INFORMÁCIE KOMORY 3

ČLÁNKY

Všeobecná cena majetku poručiťa
JUDr. Štefan Huljak 5

**Zmeny v spoločnosti založenej
notárskou zápisnicou**
Doc. JUDr. Peter Vojčík 13

DO POZORNOSTI

Vyporiadanie bezpodielového
spoluvlastníctva manželov v konaní
o dedičstve a ďalší procesný postup
súdneho komisára 16

Dohoda uzatvorená medzi Notárskou
komorou SR a Úniou nevidiacich a
slabozrakých Slovenska 25

AKO NA TO 26

SPOLOČENSKÁ RUBRIKA 26

Vstúpili sme do šiesteho roka pôsobenia výkonu notárskej činnosti na báze slobodného povolania. Za uplynulých päť rokov sme si všetci museli zvyknúť a osvojiť si nové podmienky práce notárstiev. Dotklo sa to nielen nás notárov, našich zamestnancov či orgánov, s ktorými prichádzame najčastejšie do styku (ministerstvo spravodlivosti, súdy, katastrálne úrady a pod.), ale najmä verejnosti, našich klientov. V záujme ich uspokojenia a najmä dopytu po kvalitných notárskych úkonoch sa pristúpilo k odštátneniu bývalých štátnych notárstiev, ktoré v podmienkach trhovej ekonomiky, najmä v rokoch 1991 a 1992, neustále preukazovali, že boli produktom svojej doby, absolútne nespôsobilé plniť svoje úlohy, ktoré na ne kládla nová realita. Pamätáme si nekonečné zástupy čakajúcich pred

pozemkovou knihou, nevyhovujúce ustanovenie § 40 zákona č. 330/1991 Zb., nespočetné návrhy na prejednanie novoobjavených dedičstiev, nové úlohy kladené na notárov v súvislosti s prijatím nového Obchodného zákonníka a podobne. Každý, kto sa len trochu vyzná v našej práci, musí uznať, že bez radikálnej zmeny postavenia štátneho notára z anonymného štátneho zamestnanca, keď ťarcha zodpovednosti za jeho činnosť spočívala na štáte, na notára vykonávajúceho činnosť na báze slobodného povolania s plnou osobnou zodpovednosťou, by sa úlohy, ktoré spoločnosť kládla na notárstvo, nedali zvládnuť. V priebehu piatich rokov si notári museli vybudovať úrady, vychovať svojich zamestnancov, konštituovať si vlastnú samosprávu. Po prijatí zákona č. 293/1992 Zb. bolo treba spracovať agendu vyrovnania dedičských podielov. Podľa našej štatistiky sme koncom roka 1997 znížili počet nevybavených dedičských vecí pod 100 000, z podnikateľskej sféry už nepočuť sťažnosti na oneskorené vykonanie úkonov, ktoré notárom ukladá Obchodný zákonník. Dokázali sme sa etablovať na medzinárodnej scéne, naša samosprávna organizácia Notárska komora Slovenskej republiky bola prijatá za riadneho člena UINL, v rámci ktorej si riadne plní zverené úlohy, jej úroveň je porovnateľná s notárskymi komorami reformných štátov, ako sú Česká republika, Maďarská republika, Poľská republika. Túto skutočnosť potvrdila aj posledná návšteva delegácie UINL pod vedením jej prezidenta pána Huga Péreza Monteru na Slovensku, ktorá sa uskutočnila v októbri 1997.

Stále nás však trápia nedostatky „predškolského veku“, najmä naša nevyzretosť. V rámci mnohých konkurzných a výberových konaní sme totiž do svojich radov pribrali desiatky kolegov z iných právnických povolání, s inými profesionálnymi návykmi, ktorí sa notárskemu remeslu musia ešte len priučiť. Týka sa to však nielen mnohých bývalých štátnych notárov, ale s väčšími či menšími výhradami nás všetkých. Nesmieme zabúdať, že sme predstaviteľmi starého ušľachtilého právnického povolania, ktoré si v krajinách s latinskou právnou kultúrou všade vysoko vážia. Práca každého z nás, ako aj našich zamestnancov, musí byť na vysokej profesionálnej a etickej úrovni. Korektné a slušné vzťahy medzi notármi, ako aj pozitívny vzťah k svojej samosprávnej organizácii, musia byť samozrejmosťou. Notár si musí uvedomiť, že okrem jeho samosprávnej organizácie v rámci spoločenských štruktúr neexistuje subjekt, ktorý by mal nejaký objektívny dôvod chrániť, resp. presadzovať záujmy notárov. Musí sa odstrániť bariéra v myslení mnohých notárov, uvažujúcich v kategóriách „my“, t.j. notári, resp. „oni“, t.j. komora a jej funkcionári, najmä členovia prezídia, resp. že „my“ máme iné záujmy ako „oni“.

Nieje to pravda. Musíme sa naučiť vytyčovať si strategické ciele, postupne ich plniť, nezľaknúť sa prekážok a v presadzovaní notárskych záujmov byť jednotní. Všetci, resp. skoro všetci, máme rovnaký záujem, na tom, aby v Slovenskej republike fungovalo kvalitné notárstvo na európskej úrovni. Cesty pred nami sú rôzne, ale k nášmu strategickému cieľu vedie iba jedna. Doterajšie výsledky nasvedčujú, že sme si zatiaľ zvolili správnu cestu, záleží len na nás, aby sme sa z nej rôznymi falošnými prorokmi nedali zviest'. Opätovné hľadanie správnej cesty by totiž mohlo byť omnoho strastiplnejšie ako to, čo sme dosiaľ podstúpili

*JUDr. Karol Kovács
viceprezident NK SR*

INFORMÁCIE KOMORY

Aktuálne otázky spolupráce s katastrom nehnuteľností

Už v priebehu vlaňajšieho roka zaznamenali notári - súdni komisári, že lehoty na dodávanie podkladov z katastra nehnuteľností na účely konania o dedičstve sa neustále predlžujú. V niektorých okresoch dosiahla táto lehota dokonca 10a viac mesiacov. Táto situácia negatívne pôsobila na plynulosť a rýchlosť vybavovania dedičských vecí a keďže nešlo len o ojedinelý alebo prechodný stav, vznikla potreba riešenia na medzirezortnej úrovni. Už v októbri 1997 zvolal minister spravodlivosti SR Jozef Liščák do Kováčovej spoločnú poradu, na ktorej sa okrem neho zúčastnili predseda Úradu geodézie, kartografie a katastra SR Ing. Imrich Horňanský, za MV SR Ing. Pavel Petrovič, za NK SR prezident komory JUDr. Štefan Kutenič. Vzišla z nej jednoznačná požiadavka urýchleného a účinného riešenia vzniknutej situácie. Opätovne sa táto problematika preberala aj na pracovnej porade ministra spravodlivosti SR so zástupcami NK SR, Slovenskej komory exekútorov, Slovenskej advokátskej komory, Komory komerčných právnikov SR, Ministerstva vnútra SR, Úradu geodézie, kartografie a katastra SR a Ministerstva spravodlivosti SR, ktorá sa konala 30. januára 1998 v Kováčovej. Konštatovalo sa na nej, že podľa posledných štatistických údajov len v 33 okresoch Slovenskej republiky dodacie lehoty trvali tri mesiace, v ostatných okresoch boli podklady dodávané od štyroch do štrnástich mesiacov.

Tento stav má negatívny vplyv na plynulosť a rýchlosť vybavovania dedičskej agendy. Zapríčiňuje ho zrejme poddimenzované personálne a materiálne vybavenie katastrálnych odborov okresných úradov.

Okrem lehoty dodávania podkladov z katastra nehnuteľností boli predmetom spomínaných pracovných porád aj ďalšie otázky spolupráce notárov a katastra nehnuteľností.

Notárska komora a tiež niektoré sudy upozornili ministerstvo spravodlivosti na skutočnosť, že počas vykonávania zápisov do Zjednoteného registra pozemkového stavu (ZRPŠ) sú uzatvárané katastre aj na dobu dvoch rokov dotedy, kým sa príslušná evidencia neukončí. Počas tohto obdobia sa notárom nezasielajú identifikácie parciel. Podľa vyjadrenia predsedu Úradu geodézie, kartografie a katastra SR je takáto prax katastrálnych odborov neprípustná. Z dodávania podkladov sa nesmú vyľúčiť žiadne katastre príslušného okresu, a to ani z dôvodu vykonávania zápisov do Zjednoteného registra pozemkového stavu.

Ďalej sa konštatovalo, že katastrálny odbor Krajského úradu v Banskej Bystrici pri aplikácii § 37 katastrálneho zákona a § 38 ods. 2 vyhlášky č. 79/1996 Z.z., ktorou sa vykonáva katastrálny zákon, nepostupoval v jeho intenciách, keď v určitých prípadoch odmietol vykonanie záznamu notárskych osvedčení o vydržaní vlastníckeho práva. Dospelo sa k zhodnému stanovisku zástupcu NK SR a predsedu ÚGKK SR, že len ak nasleduje za sebou viac notárskych osvedčení vydaných podľa § 63 a našej zákona č. 323/1992 Zb. o notároch a notárskej činnosti v prospech rozličných subjektov, katastrálny odbor postupuje podľa § 37 katastrálneho zákona a vyzve dotknutú osobu, aby podala na súde návrh na určenie práva k nehnuteľnosti a upovedomí o tom zapísaného vlastníka. Za dotknutie práva však nemožno považovať situáciu, keď došlo napríklad len k dedeniu spoluvlastníckeho podielu pôvodnej pozemkovoknižnej parcely v prospech inej osoby po 1. januári 1993. V takých prípa-

doch, ako to napokon predpokladá aj ustanovenie § 63 zákona č. 323/1992 Zb. o notároch a notárskej činnosti, si však treba vyžiadať od takejto osoby súhlasné vyjadrenie k vydaniu notárskeho osvedčenia. Úrad geodézie, kartografie a katastra SR usmerní v tomto zmysle katastrálne odbory-

Pokiaľ ide o možnosť notárov získať informácie z databázy evidencie nehnuteľností, predseda Úradu geodézie, kartografie a katastra SR uviedol, že na počítačovú sieť sa možno napojiť do vzdialenosti 700 m priamo, inak možno údaje prenášať disketou. Centrálna databáza údajov katastra nehnuteľností sa nachádza na Chlumeckého ulici v Bratislave. Prezident NK SR opätovne vzniesol požiadavku, aby katastrálne odbory vyhotovovali na požiadanie súdnych komisárov potvrdené výpisy z pozemkovej knihy. Táto možnosť vyplýva z § 114 vyhlášky č. 79/1996 Z.z., ktorou sa vykonáva katastrálny zákon, dosiaľ sa však vo väčšine prípadov poskytujú len potvrdené kópie pozemkovoknižných vložiek, čo pracovníci katastra nehnuteľností odvodňujú snahou o rýchlejšie dodávanie podkladov. Notárska komora SR sa domnieva, že vzhľadom na postupné prenášanie pozemkovoknižných údajov do súboru E KN už kataster nehnuteľností a pozemková kniha budú schopné vydávať výpisy z pozemkovej knihy. Okrem toho ustanovenie § 116 ods. 1 citovanej vyhlášky ustanovuje povinnosť na kópii z pozemkovoknižnej vložky neplatný stav prečiar knuť a výslovne uviesť, že táto úprava sa urobila s cieľom zdôrazniť platný stav. Inými slovami, pracovník pozemkovej knihy musí v každom prípade, či už vydáva kópiu alebo výpis, zistiť platný stav. Otázku vyhotovovania kópií alebo výpisov pre potreby súdnych komisárov treba doriešiť na regionálnej úrovni. Odmietanie, resp. zaka-zovanie vydávania výpisov z pozemkovej knihy nemá oporu v zákone.

Vecnými otázkami spolupráce katastrálnych odborov a notárov (aj ako súd-

nych komisárov) sa zaoberala aj porada na Krajskom súde v Banskej Bystrici 20. februára 1998, organizovaná Krajským súdom v Banskej Bystrici, za účasti predstaviteľov KS, Krajského úradu odboru katastrálneho v Banskej Bystrici, zástupcov Notárskej komory SR a ďalších účastníkov. Za notársku komoru sa na porade zúčastnil prezident NK SR JUDr. Štefan Kutenič a JUDr. Želmíra Boborová, notárka so sídlom vo Zvolene. Aj tu sa opätovne preberala spomínaná problematika, najmä vzhľadom na podmienky Banskobystrického kraja, a navyše sa tematika rozšírila aj o otázky spolupráce súdnych komisárov so súdmi.

Vychádzajúc z obsahu rokovania, boli za NK SR sformulované aj niektoré požiadavky voči katastru nehnuteľností. Okrem rýchlosti to bola požiadavka na úplnosť a jednoznačnosť dodávaných podkladov. Ak sa stane, že niektorý výpis alebo údaj nebol dodaný, treba dodatočnú požiadavku súdneho komisára vybaviť prednostne, bez opätovného zaradenia do časového poradia. Ďalej bola vznesená požiadavka, aby sa na liste vlastníctva aj v prípade neidentického stavu po technicko-hospodárskom meraní (THM) v základnej mape veľkej mierky (ZMVM) aspoň v poznámke uvádzala naposledy známa kultúra a výmera parciel, v opačnom prípade list vlastníctva nie je v konaní o dedičstve použiteľný. Taktiež treba uvádzať údaj o súpisnom čísle rodinného domu, v ktorom mal poručiteľ vlastnícke alebo užívateľské práva, aby sa tento údaj mohol konfrontovať s údajmi dedičov, ako aj pripájať evidenčný list na parcelu, na ktorej rodinný dom stojí.

Zhrnúc doterajšie skúsenosti a poznatky, možno konštatovať, že efektívnosť práce súdneho komisára je priamo úmerne závislá od včasnosti a kvality podkladov dodávaných z katastra nehnuteľností.

Voči súdom bola vznesená požiadavka akceptovať postup súdneho komisára podľa § 43 OSP. Z niektorých okresov (napr. Liptovský Mikuláš) notári signalizovali, že

súd neprijíma návrhy uznesení o zastavení konania o dedičstve, aj keď sú splnené podmienky na postup podľa citovaného zákonného ustanovenia. Treba konštatovať, že od 1. decembra 1995 je konanie o dedičstve o novoobjavenom majetku konaním návrhovým. Návrh musí obsahovať náležitosti uvedené v § 79 OSP. Podľa odseku 2 citovaného paragrafu, navrhovateľ je povinný k návrhu pripojiť listinné dôkazy, na ktoré sa odvoláva. Ak návrh neobsahuje náležitosti citovaného paragrafu a nie sú k nemu pripojené listinné dôkazy, treba postupovať podľa § 43 ods. 2 OSP.

Trvalou požiadavkou NK SR zostáva aj požiadavka, aby sa novovymenovaným notárom proporcionálne prideliť aj staršie veci od doterajších notárov. V opačnom prípade sa hlavný dôvod zvyšovania počtu notárov v záujme zníženia počtu nevybavených dedičských vecí mína svojím účinkom.

*JUDr. Štefan Kutenič
prezident NK SR*

ČLÁNKY

Štefan Huljak

Všeobecná cena majetku poručiteľa

Úvod

Účelom konania o dedičstve je zistiť okruh dedičov (účastníkov konania), rozsah a hodnotu poručiťovho majetku a dlhov (dedičstvo) a v prípade zistenia dedičstva ho prejednať. V článku sa ďalej zameriame na otázku zistenia ceny majetku poručiteľa, a to ceny vecí (vrátane bytov) a cenných papierov, ktoré poručiť v čase svojej smrti vlastnil a ktoré preto treba zahrnúť do predmetu dedičstva.

JUDr. Štefan HULJAK, predseda senátu Krajského súdu v Banskej Bystrici. •

Cena dedičstva sa zisťuje a určuje ku dňu smrti poručiťa. Každá procesná úprava konania o dedičstve vychádza v otázke ceny majetku poručiťa z ceny, ktorú platná právna úprava označuje pojmom všeobecná cena majetku (§ 175o ods. 1 OSP). Pojem všeobecná cena majetku nie je v súčasnosti v našom právnom poriadku definovaný. Len zákon č. 318/1992 Zb. o dani z dedičstva, dani z darovania a dani z prevodu a prechodu nehnuteľností v § 4 ods. 2 v súvislosti s vymedzením základu dane, netýka sa to však nehnuteľností, hovorí o cene majetku v mieste obvyklej ku dňu smrti poručiťa. Občiansky zákonník pojem cena dedičstva priamo nedefinuje.

Za takéhoto právneho stavu treba vychádzať najmä zo záverov právnej teórie a judikačnej praxe. Problematikou ceny sa pomerne rozsiahle zaoberal Najvyšší súd Slovenskej republiky v rozsudku číslo 3Cdo 27/96 zo dňa 31. októbra 1996.

V rozsudku sa uvádza: „treba rozlišovať medzi pojmom cena a hodnota. Cena sa používa pre požadovanú, ponúkanú alebo skutočne zaplatenú sumu za tovar alebo službu. Môže, ale nemusí mať vzťah k hodnote, ktorú veci prisudzujú konajúce alebo iné osoby. Naproti tomu hodnota je ekonomickou kategóriou vyjadrujúcou peňažný vzťah medzi tovarom a službami, ktoré možno kúpiť, na strane jednej a kupujúcim a predávajúcim na strane druhej. Podľa ekonomickej koncepcie hodnota vyjadruje úžitok, prospech vlastníka tovaru alebo služby k termínu, ku ktorému sa odhad hodnoty vykonáva. Existuje celý rad hodnôt podľa toho, ako sú definované (napr. vecná hodnota, výnosová hodnota, stredná hodnota, trhovacia hodnota a pod.), pričom každá z nich môže byť vyjadrená celkom iným číslom.“

Z uvedeného teda vyplýva, že treba rozlišovať „hodnotu“ v ekonomickom význame a „hodnotu“ v právnom význame, kde je totožná s „cenou“. V konaní o dedičstve preto „čistá hodnota dedičstva“

(§ 175o ods. 1 OSP) vyjadruje cenu majetku poručiťa zníženú o výšku dlhov.

Ďalej sa v citovanom rozsudku uvádza: „poznáme cenu zistenú alebo administratívne určenú (podľa cenového predpisu), cenu nadobúdaciú (za ktorú možno vec zriadiť alebo postaviť v čase postavenia bez odpočtu opotrebenia), cenu reprodukčnú (za ktorú možno zriadiť alebo postaviť vec v čase ocenenia bez odpočtu opotrebenia), časovú cenu veci, t.j. reprodukčnú cenu zníženú o primerané opotrebenie, všeobecnú alebo obvyklú cenu, t.j. cenu, za ktorú možno rovnakú alebo porovnateľnú vec v danom mieste a čase predať alebo kúpiť, východiskovú cenu alebo stopcenu, či trhovú cenu v tiesni, čiže cenu, za akú celkom iste možno nehnuteľnosť rýchlo predať.“

V súvislosti s cenami nehnuteľností sa v rozsudku uvádza, že tieto „sú vecami dlhodobejšieho charakteru; cena za ne dosahovaná môže byť v istých časových obdobiach aj veľmi odlišná od ich hodnoty. Dôležitou hodnotou, okolo ktorej spravidla cena osciluje, sú jej reprodukčné náklady, ale závisí aj od celého radu ďalších vplyvov, napríklad od okamžitej kúpnej sily obyvateľstva, pomeru ponuky a dopytu, výnosov, polohy nehnuteľnosti, pracovných príležitostí v jej obvode, infraštruktúry a pod. Preto nemožno vychádzať len z akéhosi umelo vykonštruovaného všeobecného ekvivalentu predajnej ceny, bez zreteľa na časovú konkrétnu a objektívnu situáciu na trhu s nehnuteľnosťami“.

Pre konanie o dedičstve je rozhodujúca „všeobecná cena“, ktorá sa v rozsudku označuje aj ako „obvyklá cena“.

Všeobecnú cenu rozsudok definuje ako „cenu, ktorú by bolo možné za konkrétnu vec ako predmet predaja a kúpy v rozhodnej dobe a mieste dosiahnuť“. V konaní o dedičstve je „rozhodnou dobou“ čas smrti poručiťa.

Podľa rozsudku všeobecnú cenu možno zistiť „porovnaním s už realizovanými predajmi a kúpami podobných nehnuteľ-

ností v danom mieste a čase, pokiaľ boli na to dostupné informácie“. Pokiaľ „neboli informácie od štatisticky významného súboru dostatočne porovnateľných nehnuteľností, bolo potrebné použiť náhradnú metódu z časovej ceny - reprodukčnej ceny, t.j. ceny, za ktorú by bolo možné takú nehnuteľnosť obstaráť v čase prevodu (v čase prechodu - smrti poručiťa), zníženú o primerané opotrebenie a znehodnotenie (pozri Zborník I. s. 529, 579) - či administratívnej ceny alebo trhovej ceny v tiesni atď.“

Zistenie všeobecnej ceny by teda malo byť úlohou znalca, či už v rámci znaleckého dokazovania (§ 127 ods. 1 OSP) alebo dôkazu listinou (§ 129 ods. 1 OSP).

Uvedené závery v podstate platia aj v konaní o dedičstve, avšak s určitými odlišnosťami, na ktoré poukážeme v ďalšom výklade.

1. Zisťovanie cien stavieb, pozemkov a trvalých porastov po poručiťoch, ktorí zomreli pred 1. májom 1964

V tomto období neexistoval žiadny cenový predpis, ktorý by určoval ceny stavieb, pozemkov a trvalých porastov vo vzťahu ku konaniu o dedičstve, teda k prechodu vlastníctva z poručiťa na jeho právnych nástupcov v dôsledku smrti vlastníka. Existujúce predpisy sa týkali určovania náhrad iba pre prípady odňatia vlastníctva vyvlastnením.

V konaní o dedičstve preto všeobecne platí, že vychádzať možno z dohody účastníkov o cene (pozri aj judikát R 36/1997). Ak dohoda o cene nie je možná, treba vychádzať z vyjadrenia obce (mesta), a len keď sa cenu nepodarí zistiť ani takto, treba nariadiť znalecké dokazovanie. Znalec môže pri jej zisťovaní vychádzať aj z ceny vyplývajúcej z cenového predpisu, ktorý sa používal na účely vyvlastňovacieho konania v čase smrti poručiťa. Takýmto predpisom bola jednak vyhláška č. 258/1951 Ú.v. o určovaní náhrady za vyvlastnenie a za predbežné užívanie nehnuteľností (v znení

vyhlášky č. 69/1952 Ú.v.), ktorá síce nadobudla účinnosť 1. októbra 1950, ale upravovala ceny stavieb, pozemkov a trvalých porastov na účely vyvlastnenia tak, že zohľadňovala pomery spôsobené vojnou v rokoch 1939 až 1945. Potom počas jej účinnosti (do 25. februára 1963 vrátane) platilo, že stavby dokončené do 31. decembra 1942 vrátane sa majú oceniť podľa „bežnej ceny v roku 1942 v mieste obvyklej pre stavby“ (ide vlastne o všeobecnú cenu). Stavby dokončené po 31. decembri 1942 (teda až do 25. februára 1963 vrátane) sa oceňujú „cenami platnými pre stavebné podnikanie v čase dohotovenia stavby“ (ide teda o nadobúdaciú cenu). Na oceňovanie pozemkov ustanovila vyhláška sadzby.

Od 26. februára 1963 do 30. apríla 1964 vrátane bola účinná vyhláška č. 18/1963 Zb. o určení náhrady za vyvlastnenie nehnuteľností občanom a súkromným právnickým osobám.

Zákon č. 142/1950 Zb. (úplné znenie č. 70/1959 Zb.), účinný v období od 1. januára 1951 do 31. marca 1964 vrátane (teda tzv. „stredný OSP“ alebo tiež „prvý OSP“), pripúšťal „pri odhade nehnuteľnej veci“ zistiť „cenu aj bez znalca“, a to „podľa predpisov platných pre dane a verejné dávky“ alebo „podľa posledného, skôr vykonaného odhadu“ či „podľa zmluvy o poslednom scudzení“. To všetko za predpokladu, že „tomu neodporujú osoby, ktoré majú na odhade právny záujem“.

2. Zisťovanie cien stavieb, pozemkov a trvalých porastov po poručiťoch, ktorí zomreli v období od 1. mája 1964 do 31. decembra 1991 vrátane

a) Od 1. mája 1964 do 31. mája 1969 vrátane bola účinná vyhláška č. 73/1964 Zb. o cenách stavieb v osobnom vlastníctve a o náhradách pri vyvlastnení nehnuteľností. Na účely konania o dedičstve má význam právna úprava určovania cien „stavieb v osobnom vlastníctve“ (ide o rodinné domy, rekreačné a záhradkárske chaty a chalupy, garáže) a cien „práva osobného užívania pozemkov“ [§ 1 ods. 1 písm. a), b)]. Prá-

vo osobného užívania pozemkov (na výstavbu rodinného domu, rekreačnej chaty, garáže, na zriadenie záhradky) bolo predmetom dedičstva a po 31. decembra 1991 sa transformovalo na vlastníctvo (§ 872 ods. 1 až 4 OZ). Ceny stavieb v osobnom vlastníctve zistené podľa tejto vyhlášky sú „cenami najvyššími“ (§10 ods. 1).

Ak sa v konaní o dedičstve zisťuje všeobecná cena majetku (§ 37 ods. 1 zákona č. 95/1963 Zb.), táto by nemala presiahnuť administratívnu cenu (pri stavbách v osobnom vlastníctve). Judikatúra však pripúšťa „nie podstatné“ prekročenie takto zistenej ceny (pozri R 22/1976), pričom v praxi sa akceptovalo prekročenie ceny aj 0 20 %. Dedičia si teda na účely vyporiadania dedičstva môžu dohodnúť aj vyššiu cenu stavby, než akú zistí znalec v posudku.

Keďže k prejednávaniu dedičstva dochádza s veľkým časovým odstupom, stačí, ak sa dedičia o cene takéhoto dedičstva dohodnú, prípadne sa vychádza z vyjadrenia obce, resp. mesta (§31 zákona č. 95/1963 Zb.).

Cena stavieb v súkromnom vlastníctve (napr. maštal', šopa, humno, dielňa, obytný dom, ktorý nespĺňa kritériá rodinného domu, a pod.) a všetkých druhov pozemkov nie je limitovaná administratívnou cenou, zisťuje sa len jej všeobecná cena. Aj tu platí, že možno vychádzať z dohody účastníkov konania o cene alebo z vyjadrenia obce (mesta).

Cena dohodnutá dedičmi však nesmie byť nápadne nižšia ani vyššia ako možná všeobecná cena. Cenu totiž podľa § 37 ods. 1 zákona č. 95/1963 Zb. určuje dedičský súd (súdny komisár) a touto cenou by mala byť vždy všeobecná cena majetku v čase smrti poručiťa.

b) Od 1. júna 1969 do 31. decembra 1984 vrátane treba vychádzať jednak z vyhlášky č. 47/1969 Zb. o cenách stavieb v osobnom vlastníctve a o náhradách pri vyvlastnení nehnuteľností, ale aj z výmeru č. 315/126/78 o cenách porastov (účinného od 1. júna 1978 do 31. decembra 1984 vrátane, registrovaného v Zbierke

zákonov v čiastke č. 16/1978) a z výmeru č. 120/47/79 o cenách pozemkov (účinného od 1. apríla 1979 do 31. decembra 1984 vrátane, registrovaného v Zbierke zákonov v čiastke č. 11 /1979).

Vyhláška určovala najvyššie ceny (§10 ods. 1) stavieb v osobnom vlastníctve, výmer o cenách porastov najvyššiu cenu porastov (či. 3) a výmer o cenách pozemkov najvyššiu cenu pozemkov (či. 3).

V období účinnosti uvedených cenových predpisov všeobecná cena stavieb a porastov by nemala byť vyššia ako administratívna cena s tým, že účastníci sa môžu dohodnúť na jej primeranom prekročení. Všeobecná cena pozemkov nesmie prekročiť cenu podľa cenového výmeru, môže byť však nižšia.

Pre zistenie a určenie ceny majetku v konaní o dedičstve preto platia rovnaké zásady ako sub a).

c) Od 1. januára 1985 do 31. decembra 1988 vrátane treba vychádzať z vyhlášky č. 129/1984 Zb. o cenách stavieb, pozemkov, porastov, úhradách za zriadenie práva osobného užívania pozemkov a o náhradách za dočasné užívanie pozemkov. Pre stavby pripúšťa prekročenie ceny až o 20 %, najmä „vzhlľadom k miestu, polohe a zvláštnemu vybaveniu“ (§ 21). Cenu stavieb, pozemkov a porastov určuje ako „najvyššie prípustnú“ (§ 22).

Dedičia sa môžu dohodnúť na prekročení administratívnej ceny pozemkov. Pozemok sa oceňuje podľa „údajov o jeho kultúre v písomných operátoch evidencie nehnuteľností“ (v súčasnosti katastra nehnuteľností), ak nedošlo k „neskoršej zmene účelového určenia pozemku“ podľa „platnej územnoplánovacej dokumentácie (územného plánu zóny, územného projektu zóny), schválením zoznamu pozemkov na výstavbu rodinných domčekov, územným rozhodnutím o umiestnení stavby, prípadne územným rozhodnutím o využití územia“ (pozri R 17/1990).

d) Od 1. januára 1989 do 31. decem-

bra 1991 bola účinná vyhláška č. 205/1988 Zb. o cenách stavieb, pozemkov, trvalých porastov, úhradách za zriadenie práva osobného užívania pozemkov a o náhradách za dočasné užívanie pozemkov, od 1. augusta 1990 v znení vyhlášky č. 289/1990 Zb. a od 1. apríla 1991 v znení vyhlášky č. 101/1991 Zb.

Do 1. januára 1989 bolo možné cenu stavieb zistenú podľa vyhlášky prekročiť až o 20 % „vzhlľadom na miesto, polohu a zvláštno vybavenie“ (§ 20), pričom takto zistená cena znalcom bola „cenou najvyššie prípustnou“ (§ 22). Od 1. augusta 1990 bolo možné cenu prekročiť až o 40 % z tých istých dôvodov (§ 21 v znení novely). Takto zistená administratívna cena bola tiež „cenou najvyššie prípustnou“ (§ 22).

Všeobecná cena určená v konaní o dedičstve nesmie prekročiť najvyššiu zistenú administratívnu cenu, môže byť však nižšia.

3. Zisťovanie cien stavieb, pozemkov a trvalých porastov po poručiteľoch, ktorí zomreli po 31. decembri 1991

Od 1. januára 1992 výška všeobecnej ceny nie je limitovaná, čiže môže byť vyššia ako administratívna cena (ak existuje cenový predpis), a to bez obmedzenia. Účinný cenový predpis, vyhláška č. 465/1991 Zb. o cenách stavieb, pozemkov, trvalých porastov, úhradách za zriadenie práva osobného užívania pozemkov a náhradách za dočasné užívanie pozemkov v znení vyhlášky č. 608/1992 Zb. (účinnnej od 1. januára 1993; ako predmet ocenenia zaviedla aj byty) a vyhlášky č. 265/1993 Z.z. (účinnnej od 17. novembra 1993) už nevymedzuje zistenú cenu vo vzťahu ku konaniu o dedičstve ako „najvyššie prípustnú“.

Na účely konania o dedičstve (prejednania dedičstva) sa zisťuje „všeobecná cena“ a treba ju odlíšiť od „zistenej“ (administratívnej) ceny (§ 4 ods. 2 druhá veta zákona č. 318/1992 Zb.), ktorú zisťuje daňový úrad na účely dane z dedičstva a

ktorú prípadne dokladá daňovník s daňovým priznaním.

V konaní o dedičstve predkladané ocenenie nehnuteľností vlastnícky patriacich poručiteľovi vykonané znalcom (či už ako listinný dôkaz alebo v rámci znaleckého dokazovania) by malo obsahovať tak zistenie všeobecnej ceny (§ 175o ods. 1 OSP), ako aj administratívnej ceny (pre daňové konanie).

4. Zisťovanie cien bytov a miestností neslúžiacich na bývanie

Byt (miestnosť neslúžiaca na bývanie, napr. garáž, ateliér a pod.) sa stal predmetom vlastníctva od 1. septembra 1966, kedy nadobudol účinnosť zákon č. 52 /1966 Zb. o osobnom vlastníctve bytov. Tento zákon bol čiastočne zrušený k 1. januáru 1992 zákonom č. 509/1991 Zb. a úplne zrušený k 1. septembru 1993 zákonom č. 182/1993 Z.z.

Cena bytov (miestností neslúžiacich na bývanie) bola upravená vyhláškou č. 66/1966 Zb. o pomoci pri výstavbe obytných domov s bytmi v osobnom vlastníctve a o predaji bytov z národného majetku občanom účinnou od 1. septembra 1966 do 9. mája 1978 vrátane; vyhláškou č. 47/1978 Zb. o predaji bytov z národného majetku občanom a o finančnej pomoci pri modernizácii zakúpených bytov účinnej od 10. mája 1978 do 31. decembra 1992, resp. do 31. augusta 1993 v znení vyhlášky č. 2/1982 Zb. účinnej od 15. januára 1982, vyhlášky č. 160/1983 Zb. účinnej od 1. januára 1984, vyhlášky č. 547/1991 Zb. účinnej od 20. decembra 1991) len na účely prevodu vlastníctva „z národného majetku“ do „osobného vlastníctva občana“, nie medzi občanmi navzájom.

V konaní o dedičstve preto všeobecná cena bytu nie je limitovaná a pre jej zistenie platí obdobne bod 1 sub a).

5. Zisťovanie ceny členského podielu v stavebnom bytovom družstve

Nemožno zamieňať pojem cena (hodnota) členského podielu za právo „členský po-

diel“ ako predmet dedičstva. Nesprávne sa tiež cena členského podielu stotožňuje so zostatkovou hodnotou členského podielu. Po transformácii družstiev (najneskôr k 28. januáru 1993 podľa § 22 ods. 2 zákona č. 42/1992 Zb.) došlo „k prispôsobeniu (ich) právnych pomerov Obchodnému zákonníku“, teda v súčasnosti pri prejednaní dedičstva treba na túto skutočnosť prihliadať.

Krajský súd v Banskej Bystrici v uznesení č. k. 13Co 138/97-51 zo dňa 30. septembra 1997 v tejto súvislosti vyslovil:

„Predmetom dedičstva sú členské práva a povinnosti poručiteľa (členský podiel), ktorých cena (hodnota) podlieha ponuke a dopytu. Do aktív dedičstva preto treba zahrnúť členský podiel v cene zodpovedajúcej miestu, kde sa byt nachádza, času, keď zomrel poručiteľ, a dopytu a ponuke v tomto čase a mieste. Ide teda o všeobecnú cenu (§ 175o ods. 1 OSP), výšku ktorej si môžu dedičia dohodnúť. Informáciu o cenách prevádzaných členských podielov týkajúcu sa rovnakých alebo obdobných družstevných bytov by mohlo poskytnúť družstvo, ktoré musí dostať buď zmluvu o prevode, alebo písomné oznámenie prevodcu a nadobúdateľa o prevode členských práv a povinností (§ 230 druhá a tretia veta OBZ), inak nedôjde k platnému prevodu členských práv a povinností.

V prípade, keď hodnotu členského podielu si nedohodnú účastníci konania o dedičstve a nepodarí sa ju zistiť ani od bytového družstva, zistí sa odvodene, a to podľa vyhlášky č. 465/1991 Zb. v znení vyhlášok č. 608/1992 Zb. a č. 265/1993 Z.z. Vyhláška č. 608/1992 Zb. zaviedla zisťovanie cien všetkých druhov bytov v prípadoch ich prevodov alebo prechodov (teda spravidla dedením), resp. prevodov alebo prechodov práv k nim.

Ak všetci dedičia zhodne vyhlásia, že nikto z nich sa nechce stať členom družstva, do aktív dedičstva sa zahrnie členský podiel (§ 706 ods. 2 OZ) v hodnote vyrovnacieho podielu (§ 232 ods. 3, § 233 ods. 2 OBZ).“

6. Zisťovanie a určovanie ceny cenných papierov

Predmetom dedičstva (práv a povinností, ktoré prechádzajú smrťou poručiteľa na dediča) môžu byť aj cenné papiere predstavujúce osobitné majetkové práva patriace poručiteľovi (majiteľovi cenného papiera). Základným prameňom právnej úpravy je zákon č. 600/1992 Zb. o cenných papieroch v znení neskorších predpisov (zákonov č. 88/1994 Zz., č. 246/1994 Zz., č. 249/1994 Zz., č. 171/1995 Zz., č. 304/1995 Zz., č. 58/1996 Zz., č. 373/1996 Zz., č. 204/1997 Zz.).

Zákon vymedzuje sústavu cenných papierov (§ 1 ods. 1) s tým, že osobitný zákon môže za cenný papier vyhlásiť aj inú listinu [§ 1 ods. 1 písm. m)]. Rozlišuje cenné papiere v podobe listiny a zaknihované cenné papiere (§ 3). Majiteľ cenného papiera je „osoba oprávnená z tohto cenného papiera“ (§ 7).

Majetkové právo, ktoré predstavuje cenný papier, sa realizuje na trhu cenných papierov. Tento trh poznáme ako primárny (ak ide o prvé nadobudnutie cenného papiera od emitenta) a ako sekundárny (pri ďalšom prevode či prechode cenného papiera od prvého nadobúdateľa, resp. majiteľa). Niektoré cenné papiere môžu byť vylúčené z obchodovania na sekundárnom trhu a vtedy hovoríme o neobchodovateľných cenných papieroch. Sekundárne trhy sa delia na verejné (burza, RM-Systém Slovakia) a neverejné.

Verejne obchodovateľné cenné papiere musia byť označené kódom ISIN, teda podľa medzinárodného systému číslovania pre identifikáciu cenného papiera.

Ako sme už uviedli, v konaní o dedičstve sa zisťuje všeobecná cena majetku, s ktorou možno stotožniť aktuálnu hodnotu cenných papierov. Túto cenu (§ 6a) zaviedla novela zákona o cenných papieroch, a to zákon č. 171/1995 Z.z. účinný od 15. augusta 1995. Všeobecne platí, že aktuálna hodnota cenných papierov obchodovaných na tuzemskom verejnom trhu sa určuje podľa kurzu uverejneného tuzem-

skou burzou cenných papierov v deň ocenenia (§ 6a ods. 2), pričom dňom ocenenia je „deň, ku ktorému sa vykonáva ocenenie“ (§ 6a ods. 1). Ak v tento deň nebol kurz uverejnený, treba vychádzať z najbližšieho predchádzajúceho dňa, najdlhšie však z posledných 30 dní (§ 6a ods. 3). V prípade, keď sa s cenným papierom neobchoduje na burze, vychádza sa z kurzu uverejneného ďalším tuzemským organizátorom verejného trhu podľa tých istých zásad (§ 6a ods. 4). Aktuálna hodnota zahraničných cenných papierov, ktoré nie sú predmetom obchodovania na tuzemskom verejnom trhu, sa zistí podľa kurzu zverejnením na burze (verejnom trhu) v štáte, v ktorom má emitent svoje sídlo, alebo v štáte, v ktorom bol cenný papier prvýkrát prijatý na obchodovanie na verejnom trhu (§ 6a ods. 9).

Pokiaľ ide o cenné papiere, ktoré nie sú predmetom verejného obchodovania (s výnimkou dlhopisov), zákon ustanovuje, že ich aktuálnou hodnotou je ich nádobudacia cena (§ 6a ods. 6). Na účely konania o dedičstve ňou treba zrejme rozumieť cenu, za akú by ich mohli nadobudnúť dedičia v čase prejednávania dedičstva (nie v čase smrti poručiteľa).

Pre dlhopisy, s ktorými sa neobchoduje na verejnom trhu (napr. dlhopisy Fondu národného majetku), platí cena daná ich menovitou hodnotou s prihliadnutím na očakávané výnosy, ak sa dajú oceniť ku dňu ocenenia (§ 6a ods. 7). Aktuálna hodnota podielových listov [napr. verejne obchodovateľných „družstevných podielnicových listov - § 17e ods. 2 písm. a) zákona č. 42/1992 Zb. v platnom znení] je daná výškou emisného kurzu ku dňu ocenenia“ (§ 6a ods. 8).

Na ozrejmienie postupu pri zisťovaní a určovaní všeobecnej ceny majetku poručiteľa, pokiaľ ide o cenné papiere, uvedieme niekoľko citátov z judikačnej praxe Krajského súdu v Banskej Bystrici.

V uznesení č. k. 13Co 469/96-28 z 25. októbra 1996 sa v súvislosti s cenou akcií a dlhopisov Fondu národného majet-

ku uviedlo: „V dedičskom konaní sa zisťuje a určuje "všeobecná cena majetku" poručiťa (§ 175m, § 175o ods. 1 OSP), ktorou judikačná prax rozumie cenu vyplývajúcu z dopytu a ponuky v danom mieste a v čase smrti poručiťa. Ide teda o cenu podľa kurzu uverejneného tuzemskou burzou cenných papierov a vzťahujúcu sa ku dňu smrti poručiťa. Ak burza takéto papier nevedie, treba vychádzať z kurzu iného organizátora verejného trhu (napr. RM-Systému Slovakia). V prípade, keď sa s akciami v čase rozhodovania o dedičstve verejne neobchoduje a nemožno zistiť ani ich „nadbúdaciú cenu“ (§ 6a ods. 6 zákona č. 600/1992 Zb. v znení neskorších predpisov), ich hodnota sa neurčuje.

Ak ide o „zahraničný cenný papier“, s ktorým sa neobchoduje na tuzemskom verejnom trhu, jeho cena sa zistí podľa kurzu zverejneného na verejnom trhu v štáte, v ktorom má sídlo emitent cenného papiera (ak sa s takýmto papierom v tomto štáte neobchoduje, treba zistiť prípadný kurz v inom štáte).

V podstate má však prednosť dohoda dedičov o cene cenného papiera, ktorú by súd (súdny komisár) nemal akceptovať len vtedy, ak by bola v zjavnom rozpore s jeho trhovou cenou.

Od zisťovania ceny cenných papierov vo všeobecnosti treba odlíšiť zistenie ceny dlhopisu Fondu národného majetku Slovenskej republiky (§ 22 ods. 2 zákona č. 92/1991 Zb. v znení neskorších predpisov). Na tento dlhopis sa nevzťahuje všeobecná úprava dlhopisov ako cenných papierov (§ 24 ods. 4 uvedeného zákona, teda zákon č. 530/1990 Zb. v znení neskorších predpisov), lebo obchodovať s nimi možno len vo vymedzenom rámci a len niektoré subjekty (§ 24 ods. 7, 8 a 9 zákona č. 92/1991 Zb.). Jeho cena, keďže v skutočnosti nie je predmetom verejného obchodovania, je daná jeho menovitou hodnotou s prihliadnutím na výnos, ak sa tento dá zistiť (§ 6a ods. 7 zákona č. 600/1992 Zb.). Výnos bolo možné prvýkrát zistiť až v roku

1997 (§ 24 ods. 4 zákona č. 92/1991 Zb.). Zisťuje sa vtedy, ak poručiť zomrel po 31. decembra 1995 a k prejednaní dedičstva dôjde až po 31. decembri 1996.

V uznesení č. k. 13Co 186/95-20 zo dňa 12. mája 1995 sa riešil problém, či treba vychádzať z ceny akcií ku dňu smrti poručiťa alebo ku dňu vydania dedičského rozhodnutia takto: „V prípade, že sa s akciami neobchoduje, hoci boli emitované a sú obchodovateľné (§ 76 zákona č. 600/1992 Zb. v znení účinnom v čase rozhodovania, ďalej len „ZCP“), pretože o ne nie je vôbec záujem alebo len malý, či ak trh s nimi nie je ešte ustálený, alebo ak došlo k pozastaveniu, resp. k zákazu obchodovania s nimi (§ 86 ods. 1 ZCP), pričom uvedené existovalo už v čase smrti poručiťa, potom sa do aktív dedičstva zahŕňa právo na akcie, ale spravidla bez vyjadrenia jeho ceny, lebo je nezistiteľná. Obdobný postup treba zachovať aj vtedy, ak došlo k podstatnej zmene pomerov v dobe od smrti poručiťa do dňa rozhodnutia o dedičstve, teda napríklad keď síce v čase smrti išlo o obchodovateľné akcie a aj sa s nimi obchodovalo, resp. bol po nich dopyt, ale následne došlo k pozastaveniu alebo zákazu obchodovania s nimi.

Vo všetkých prípadoch zisťovania ceny akcií má v podstate prednosť dohoda účastníkov konania, pokiaľ súd nezistí nič, čo by bolo v rozpore s takto ustáleným skutkovým stavom (§ 120 ods. 1 OSP v znení účinnom v čase rozhodnutia)."

V uznesení č. k. 13Co 67/96-51 zo dňa 1. marca 1996 sa o vzťahu investičného kupónu z druhej vlny kupónovej privatizácie a dlhopisu Fondu národného majetku uviedlo: „Nesprávne sa do aktív zahŕňalo ‚právo na akcie‘ z ‚11. vlny kupónovej privatizácie‘ v hodnote ‚1 000 Sk‘". Správne malo byť predmetom dedičstva právo z investičného kupónu (§ 22 ods. 6 zákona č. 92/1991 Zb. v znení neskorších predpisov) bez vyjadrenia jeho hodnoty, lebo ide o neobchodovateľný cenný papier, ktorý potom nemá všeobecnú cenu (§ 175o ods. 1 OSP).

Do aktív dedičstva nepatrí ani právo z dlhopisu Fondu národného majetku, lebo poručiťka zomrela pred 1. januárom 1996 (v zmysle ustanovenia § 24 ods. 5 zákona č. 92/1991 Zb. sa dlhopis pripisuje na účet majiteľa v stredisku cenných papierov k 1. januáru 1996, čo sa môže stať len u osoby, ktorá existuje).

V uznesení č. k. 13Co 799/94-13 zo dňa 20. januára 1995 sa rozhodlo o investičnom kupóne a o akciách z prvej vlny kupónovej privatizácie takto: „Vzhľadom na dátum smrti poručiťky sa dá predpokladať (a naznačuje to aj protokolácia súpisu), že táto v čase smrti vlastnila už konkrétne akcie akciovej spoločnosti. Registráciu kupónovej knižky sa táto zmenila na investičný kupón a držiteľ nadobudol právo na kúpu akcií za investičné kupóny (§ 22 a naši. zákona č. 92/1991 Zb. o podmienkach prevodu majetku štátu na iné osoby). Poručiťka (či už osobne alebo prostredníctvom inej osoby) zrejme úspešne investovala (nakúpila akcie) a dá sa predpokladať, že ešte za života jej akcie boli odovzdané (§ 93 zákona č. 600/1992 Zb. o cenných papieroch), teda pripísané na účet majiteľa v stredisku cenných papierov, čím sa dňom tohto zápisu stala majiteľkou akcií. Ak je to tak (čo musí súd - súdny komisár zistiť, napr. z prvého výpisu z účtu alebo priamo dopytom na stredisko cenných papierov), musí sa do aktív zahrnúť konkrétny cenný papier, ktorý má zrejme aj pridelené ISIN (§ 59 zákona č. 600/1992 Zb.). Potom sa teda uvedie ISIN akcie, počet kusov a dedičmi dohodnutá hodnota (ak sa nedohodnú, vychádza súd pri jej určení z informácie niektorého verejného trhu - burzy, ak ide o pravidelne obchodovateľné akcie, inak sa ich hodnota ako nezistiteľná neuvedie).“

7. Oprava určenia všeobecnej ceny majetku, výšky dlhov a čistej hodnoty dedičstva

Procesné právo účinné od 1. apríla 1964 umožňuje vykonať potrebnú opravu novým rozhodnutím (uznesením) toho rozhodnu-

tia, ktorým sa určila všeobecná cena majetku poručiťka, výška dlhov a čistá hodnota dedičstva za predpokladu, že „súd zistí skôr, ako je konanie o dedičstve právoplatne skončené, nové skutočnosti, ktoré vyžadujú zmenu tohto rozhodnutia resp. uznesenia“ (§ 37 ods. 2 zákona č. 95/1963 Zb., § 175o ods. 2 OSP).

Dedičský súd môže takto postupovať vtedy, ak ešte nevydal rozhodnutie o prejednaní dedičstva (§ 39 ods. 1 až 3, § 40 ods. 1 zákona č. 95/1963 Zb., § 175q ods. 1 OSP) a zároveň ide o novú skutočnosť, ktorá má dopad na súpis aktív a pasív dedičstva.

Pokiaľ ide o prvú podmienku, zákon má na mysli to štádium konania, ktoré predchádza jeho právoplatnému skončeniu. Treba ním rozumieť štádium, ktoré predchádza prejednaniu dedičstva, ku ktorému dochádza už vydaním rozhodnutia o rozdelení (potvrdení) dedičstva. Ak potom došlo k prejednaniu dedičstva uvedeného v súpise aktív a pasív dedičstva, teda k vydaniu (vyhláseniu) rozhodnutia o jeho vyporiadaní (potvrdení), nemožno už vykonať opravu rozhodnutia (výroku), ktorým sa určila cena dedičstva, a to rovnako ako po právoplatnom prejednaní dedičstva (po skončení konania o dedičstve).

Druhou podmienkou je „nová skutočnosť“, ktorú judikát R 56/1966 definoval ako „to, čo v čase pôvodného rozhodnutia (podľa § 37 ods. 1 zákona č. 95/1963 Zb.) ani štátnemu notárstvu ani účastníkom samým nebolo a ani nemohlo byť známe“.

Záver

Vykonanie súpisu aktív a pasív dedičstva, teda určitý, zrozumiteľný, konkrétny prehľad o predmete dedičstva a cene (hodnote) jeho jednotlivých položiek patrí ku kľúčovým úlohám pri prejednaní dedičstva. Vypovedá nielen o majetku a dlhoch poručiťka, ale aj o profesionálnej zdatnosti toho, kto dedičstvo prejednáva. Od súpisu a zistenia cien jeho položiek sa potom odvíja určenie ceny dedičstva, platnosť dohody

dedičov o vyporiadaní dedičstva, ako aj ďalšie práva a povinnosti účastníkov konania a iných zainteresovaných subjektov. Cieľom článku bolo pomôcť zorientovať sa v rôznej dobovej úprave problematiky oceňovania majetku najčastejšie tvoriaceho predmet dedičstva.

Na záver možno zhrnúť, že v konaní o dedičstve sa vždy, bez ohľadu na čas smrti poručiteľa, zisťuje a určuje všeobecná cena jeho majetku. Touto cenou je cena, ktorú by bolo možné získať predajom predmetu dedičstva v čase smrti poručiteľa a v mieste jeho posledného bydliska. Ak poručiteľ zomrel pred 1. májom 1964 alebo po 31. decembri 1991, výška všeobecnej ceny nie je obmedzená. Všeobecne platí, že v uvedenom medziobdobí cena stavieb nesmie byť vyššia ako cena (administratívna) zistená podľa príslušného cenového predpisu. Pripúšťa sa však jej nie podstatné prekročenie. Tam, kde prekročenie ceny umožňuje priamo cenový predpis (buď o 20 % alebo až o 40 %), takto zistenú administratívnu cenu už nemožno prekročiť.

Peter Vojčík

Zmeny v spoločnosti založenej notárskou zápisnicou

Spoločnosť s ručením obmedzeným môže založiť aj jediný zakladateľ zakladateľskou listinou vo forme notárskej zápisnice. Zakladateľská listina vo forme notárskej zápisnice musí obsahovať rovnaké podstatné náležitosti ako spoločenská zmluva (§ 57 ods. 3 Obchodného zákonníka - zákon č. 513/1991 Zb. v znení neskorších predpisov - ďalej len „OBZ“). Zakladateľská listina vo forme notárskej zápisnice nahrádza spoločenskú zmluvu.

Cieľom tohto článku nie je rozbor otázok spojených so založením obchodnej

spoločnosti, ale svoju pozornosť chceme upriamiť na zmeny, ktoré môžu v spoločnosti s ručením obmedzeným nastať následne potom, keď spoločnosť, ktorá bola založená zakladateľskou listinou vo forme notárskej zápisnice, vznikla (bola zapísaná do obchodného registra).

K tejto problematike boli uverejnené viaceré články, v ktorých sa vyskytli rôzne názory na riešenie problematiky, ktorej sa chceme venovať v tomto článku.

Predovšetkým treba upozorniť na to, že zakladateľská listina urobená vo forme notárskej zápisnice nahrádza spoločenskú zmluvu (§ 57 ods. 3 OBZ). Z toho možno vyvodiť záver, že ak dochádza k zmenám v spoločnosti, pokiaľ ide o akúkoľvek otázku, ktorá je upravená v zakladateľskej listine vo forme notárskej zápisnice, aj zmenu tejto zakladateľskej listiny vo forme dodatku k zakladateľskej zmluve treba takisto urobiť vo forme notárskej zápisnice. To isté platí, ak sa má zakladateľská zmluva urobená vo forme notárskej zápisnice zmeniť tak, že sa do nej dopĺňajú nové ustanovenia.

V notárskej zápisnici o zmenách v zakladateľskej zmluve notár osvedčuje vyhlásenie zmien a doplnkov, ktoré robí jediný spoločník spoločnosti s ručením obmedzeným. Inak povedané, všade tam, kde Obchodný zákonník v súvislosti s úpravou spoločnosti s ručením obmedzeným hovorí o spoločenskej zmluve, vzťahuje sa to aj na zakladateľskú listinu vyhotovenú vo forme notárskej zápisnice.

Tento záver má svoje opodstatnenie, a to aj preto, lebo každá spoločnosť a najmä spoločnosť s ručením obmedzeným je spoločnosťou, v ktorej dochádza k neustálym zmenám a ktoré treba právne relevantným spôsobom aj vyjadriť.

Niektoré zmeny v obchodnej spoloč-

nosti treba ohlásiť aj príslušnému okresnému úradu - odboru živnostenskému a ochrany spotrebiteľa.

Týka sa to predovšetkým zmien v predmete podnikania, zmeny obchodného mena, zmeny sídla spoločnosti, zmien týkajúcich sa konateľov spoločnosti. Zmeny týkajúce sa konateľov v spoločnosti možno urobiť aj následne, t.j. po ich zápise do obchodného registra. Preto v týchto prípadoch stačí odpis notárskej zápisnice o zmenách v obchodnej spoločnosti doručiť príslušnému okresnému úradu - odboru živnostenskému a ochrany spotrebiteľa po podaní návrhu registrovému súdu na zápis zmien.

Niektoré zmeny týkajúce sa spoločnosti s ručením obmedzeným, ktoré treba urobiť formou dodatku k zakladateľskej listine zriadenej vo forme notárskej zápisnice a ktoré sa zapisujú do obchodného registra, netreba ohlásiť živnostenskému úradu. Ide napríklad o zmeny v osobách prokuristov alebo o zmeny v základnom imaní spoločnosti s ručením obmedzeným, prípadne o zmeny v spôsobe konania za spoločnosť, ak boli zakladateľom ustanovení viacerí konatelia.

Pochopiteľne, že odpis notárskej zápisnice o zmenách v obchodnej spoločnosti sa musí doručiť aj príslušnému registrovému súdu spolu s návrhom na zápis zmien a s ďalšími potrebnými dokladmi.

Treba teda rozlišovať jednak zmeny, ktoré treba zapísať do obchodného registra, a jednak zmeny, ktoré sa registrovému súdu oznamujú bez toho, aby bolo potrebné ich zapísať do obchodného registra, a ktoré tvoria súčasť celého spisu (zbierky listín) príslušnej spoločnosti s ručením obmedzeným. V týchto otázkach v praxi nedochádza k problémom. Problémy sa môžu vyskytnúť v situácii, keď má dôjsť k zmene v osobách spoločníkov v spoločnosti s ručením obmedzeným, ktorá bola založená jediným spoločníkom zakladateľskou listinou vo forme notárskej zápisnice.

Do úvahy prichádza viac možností. Ak

dôjde k zmene jediného spoločníka tak, že namiesto neho nastupuje iný jediný spoločník, vtedy je potrebné, aby pôvodný jediný spoločník urobil túto zmenu dodatkom k zakladateľskej listine vo forme notárskej zápisnice a zároveň uzavrel zmluvu o prevode celého obchodného podielu na nového jediného spoločníka. V tejto zmluve o prevode obchodného podielu musí nový spoločník vyhlásiť, že pristupuje k zakladateľskej listine vyhotovenej vo forme notárskej zápisnice v aktuálnom znení, teda vrátane dodatkov k nej (ak boli urobené).

Zakladateľská listina vyhotovená vo forme notárskej zápisnice vrátane dodatkov k nej je vlastne aktuálna spoločenská zmluva, ku ktorej musí nový spoločník pristúpiť. Obchodný zákonník v § 115 ods. 3 hovorí o pristúpení k spoločenskej zmluve. V tomto prípade je spoločenskou zmluvou zakladateľská listina urobená vo forme notárskej zápisnice.

Následne potom nový jediný spoločník bude môcť robiť ďalšie zmeny v spoločnosti dodatkami k zakladateľskej listine vo forme notárskej zápisnice.

K zmenám v osobách spoločníkov však môže dôjsť aj tak, (čo je v praxi častejšie), že k doterajšiemu jedinému spoločníkovi pristupuje ďalší spoločník. Takáto situácia sa podľa nášho názoru môže riešiť tak, že sa uzavrie spoločenská zmluva medzi spoločníkmi obchodnej spoločnosti (teda už nie spoločenská zmluva o založení), v ktorej si spoločníci dohodnú a upravujú potrebné otázky. Pôjde o spoločenskú zmluvu spoločnosti s ručením obmedzeným.

V úvode tejto spoločenskej zmluvy treba uviesť, že spoločníci si upravujú pomery v spoločnosti v súlade so zakladateľskou listinou vyhotovenou vo forme notárskej zápisnice (treba uviesť prípadne aj jej číslo a deň jej vyhotovenia) vrátane dodatkov (každý dodatok treba označiť číslom a uviesť dátum, kedy bol vyhotovený). To znamená, že spoločenská zmluva spoločnosti uzavretá medzi spoločníkmi musí obsahovo vychádzať z doterajšej úpravy

v spoločnosti, ktorá bola vykonaná zakladateľskou listinou vo forme notárskej zápisnice. Inak povedané takáto spoločenská zmluva je osobitným „dodatkom“ k zakladateľskej listine vyhotovenej vo forme notárskej zápisnice.

Zároveň treba uzavrieť zmluvu o prevode dohodnutej časti obchodného podielu medzi pôvodným jediným spoločníkom a prístupujúcim spoločníkom. V tejto zmluve o prevode obchodného podielu podľa nášho názoru už nadobúdateľ časti obchodného podielu nemusí vyhlásiť, že prístupuje k zakladateľskej listine o založení obchodnej spoločnosti vo forme notárskej zápisnice vrátane jej dodatkov v zmysle § 115 ods. 3 OBZ, keďže toto prístupenie bude obsahované v spoločenskej zmluve obchodnej spoločnosti, ktorú uzavrú pôvodný spoločník a prístupujúci spoločník.

Vynára sa však ďalšia otázka, ako postupovať v prípade, keď v obchodnej spoločnosti, v ktorej boli viacerí spoločníci, získa všetky obchodné podiely jediný spoločník.

Ak dôjde k takej situácii, že na základe zmluvy o prevode obchodného podielu (resp. zmlúv o prevode obchodných podielov) sa spoločníkom stane iba jedna osoba, zmeny v spoločenskej zmluve, a to aj tie, ktoré sú dôsledkom prevodu obchodného podielu, už môže následne vykonať jediný spoločník sám vo forme notárskej zápisnice. Treba vychádzať z toho, že zmluvou o prevode obchodného podielu, ktorá bola platne uzavretá, prevodca prestáva byť spoločníkom a stráca aj všetky práva spoločníka. Spoločenskú zmluvu si potom následne môže upraviť podľa svojho uváženia zostávajúci jediný spoločník vo forme notárskej zápisnice a na základe takto urobenej zmeny podať aj návrh na zápis zmien aj do obchodného registra. Nič však nebráni tomu, aby sa po prevode obchodných podielov na jediného spoločníka urobil dodatok k spoločenskej zmluve, ktorý by podpísali aj bývalí spoločníci a zostávajúci jediný spoločník. Aj takýto spôsob usporiadania

pomerov v spoločnosti po prevode obchodných podielov je možný.

Podľa nášho názoru, pokiaľ odstupujúci spoločník bol aj konateľom spoločnosti, je potrebné, aby ho z funkcie konateľa odvolalo valné zhromaždenie. Funkcia konateľa totiž nieje spojená s právami spoločníka, keďže ju môže vykonávať aj iná osoba ako spoločník, a preto na základe zmluvy o prevode obchodného podielu nezaniká. Je to iba formálna záležitosť, pretože právomoci valného zhromaždenia po prevode obchodného podielu už vykonáva jediný spoločník, avšak platná právna úprava to vyžaduje. Ak sa však zmena konateľa potvrdila v dodatku k spoločenskej zmluve, ktorý podpísali všetci doterajší spoločníci, podľa nášho názoru nahrádza aj rozhodnutie valného zhromaždenia

Jediný spoločník môže následne urobiť akékoľvek zmeny v spoločenskej zmluve vo forme notárskej zápisnice vrátane zmeny počtu konateľov a spôsobu konania za spoločnosť.

Ak by jediný spoločník, ktorý získal celý obchodný podiel v spoločnosti prevodom od ostatných spoločníkov, chcel previesť časť svojho obchodného podielu na iného spoločníka a v čase, keď bol iba jediným spoločníkom, neurobil žiadny dodatok k spoločenskej zmluve vo forme notárskej zápisnice (a aj zmeny v spoločnosti po odchode spoločníkov boli urobené dodatkom k spoločenskej zmluve), potom by s novým spoločníkom mohol uzavrieť ďalší dodatok k spoločenskej zmluve.

Pokiaľ jediný spoločník urobil zmeny dodatkom k spoločenskej zmluve vo forme notárskej zápisnice, neskôr môže urobiť s prístupujúcim spoločníkom dodatok k spoločenskej zmluve o založení spoločnosti s ručením obmedzeným, avšak v úvode tohto dodatku sa musí vyrovnáť aj so zmenami, ktoré vykonal jediný spoločník dodatkom vo forme notárskej zápisnice. V zmluve o prevode obchodného podielu podľa nášho názoru nový spoločník musí prístupiť k spoločenskej zmluve a k jej do-

datkom vrátane dodatkov, ktoré boli vykonané vo forme notárskej zápisnice.

Novela Obchodného zákonníka prijatá v Českej republike zákonom č. 142/1996 Sb. jednoznačne vyriešila otázky úkonov pri zmenách v spoločnosti s ručením obmedzeným, ktorá bola založená vo forme notárskej zápisnice a ktoré sme rozobrali v článku. Uvedená novela zmenila znenie § 63 Obchodného zákonníka, pričom v druhej vete tohto ustanovenia sa uvádza: „Pokiaľ zákon ustanovuje formu notárskej zápisnice pre právny úkon, ktorým sa zakladá spoločnosť, vyžaduje sa forma notárskej zápisnice aj pre zmeny jej obsahu“.

DO POZORNOSTI

Vyporiadanie bezpodielového spoluvlastníctva manželov v konaní o dedičstve a ďalší procesný postup súdneho komisára*

I. Hmotnoprávna úprava

Vznik bezpodielového spoluvlastníctva manželov

Možnosť nadobudnúť vec do bezpodielového spoluvlastníctva manželov vzniká buď súčasne so vznikom manželstva (§ 143 OZ), alebo ku dňu zániku manželstva, ak sa tak manželia dohodli (dohoda musí podľa § 143a ods. 2 a 3 OZ mať formu notárskej zápisnice).

Uvedené platí bez ohľadu na to, či vzniklo platné alebo neplatné manželstvo (pozri § 17 ZR). Bezpodielové spoluvlastníctvo manželov nevzniká v prípade „non matrimonium nullum“. Používa sa aj termín putatívne manželstvo (predpokladané

manželstvo). Z rozhodnutia o vyporiadaní bezpodielového spoluvlastníctva manželov (dohody o vyporiadaní bezpodielového spoluvlastníctva manželov) však musí jednoznačne vyplývať, či existovalo platné alebo neplatné manželstvo (neplatné manželstvo možno zrušiť len rozhodnutím súdu).

Rozsah bezpodielového spoluvlastníctva manželov

Počas trvania manželstva môžu manželia dohodou rozšíriť alebo zúžiť zákonom vymedzený rozsah bezpodielového spoluvlastníctva manželov (§ 143a ods. 1 OZ), nemôžu však úplne vylúčiť nadobúdanie vecí do bezpodielového spoluvlastníctva manželov (na to slúži inštitút odloženia vzniku bezpodielového spoluvlastníctva manželov ku dňu zániku manželstva alebo zrušenia bezpodielového spoluvlastníctva manželov - 148 ods. 2, § 148a ods. 1, 2 OZ). Dohoda musí mať formu notárskej zápisnice (§ 143a ods. 3 OZ), inak je neplatná (§ 46, § 40 ods. 1 OZ).

Masa bezpodielového spoluvlastníctva manželov

Predmetom masy bezpodielového spoluvlastníctva manželov je nielen vlastnícke právo k veciam a iným zákonom určeným predmetom vlastníctva (napr. k bytu), ale všetky práva a povinnosti spoločné obom manželom, okrem tých, ktoré sa medzi nimi vyporiadávajú mimo rámca vyporiadania bezpodielového spoluvlastníctva manželov (napr. spoločný nájom družstevného bytu). Vo vzťahu k mase je potom aj to, čo vynaložil každý z manželov zo svojho na spoločný majetok, ako aj to, čo sa zo spoločného vynaložilo na výlučný majetok niektorého z manželov (§ 150 OZ).

Zánik bezpodielového spoluvlastníctva manželov

V konaní o dedičstve treba odlíšiť, či bezpodielové spoluvlastníctvo manželov zaniklo za života oboch manželov, alebo smrťou niektorého z manželov. Ak zaniklo za života oboch manželov, pričom do troch rokov od zániku bezpodielového spoluvlast-

* Zúznam prednášky zo školenia notárov konanej v dňoch 18. a 19. septembra 1997 v Bratislave.

níctva manželov nedošlo k jeho vyporiadaniu, treba vychádzať z ustanovenia § 149 ods. 4 OZ, podľa ktorého vlastníctvo k hnutelným veciam sa určuje v závislosti od toho, kto z manželov ich ako vlastník výlučne užíva, k ostatným hnutelnostiam a nehnuteľnostiam sa vytvára podielové spoluvlastníctvo, pričom podiely oboch spoluvlastníkov sú rovnaké; o ostatných majetkových právach to platí obdobne. Smrť niektorého z manželov, resp. bývalých manželov, prerušuje plynutie tejto lehoty.

Pokiaľ ide o dedenie členského podielu v stavebnom bytovom družstve, pozri judikát R 26/1990.

Podľa rozsudku Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 11. februára 1987, 3 Cz 85/86 ustanovenie § 180 ods. 2 OZ (v súčasnosti pozri § 707 ods. 2 OZ) sa použije obdobne (§ 460 OZ, v súčasnosti pozri § 853 OZ) aj na tie prípady, v ktorých za trvania manželstva bolo nadobudnuté právo na družstevný byt manželmi, ktorých manželstvo zaniklo rozvodom a do smrti jedného z týchto rozvedených manželov nedošlo medzi nimi k dohode alebo k rozhod-

nutiu súdu o zrušení uvedeného práva a o tom, kto z nich bude ako člen stavebného bytového družstva byt užívať (§ 177 ods. 2 OZ, v súčasnosti pozri § 705 ods. 2 OZ)

Z odôvodnenia tohto rozhodnutia vyberáme:

V prípade, ak bolo právo na pridelenie družstevného bytu nadobudnuté za trvania manželstva, členom družstva zostal pozostalý manžel a jemu patrí členský podiel; na to štátne notárstvo prihladne pri vyporiadaní medzi dedičmi a pozostalým manželom (§ 180 ods. 2 OZ), pokiaľ ide o zostatkovú hodnotu členského podielu v stavebnom bytovom družstve. Obdobne treba postupovať (§ 496 OZ), ak ide o bývalého manžela v tých prípadoch, v ktorých za trvania manželstva bolo nadobudnuté právo na družstevný byt manželov a v čase od rozvodu do smrti jedného z týchto rozvedených manželov nedošlo medzi nimi k dohode alebo k rozhodnutiu súdu o zrušení uvedeného práva, ako aj o tom, kto z nich bude ako člen stavebného bytového družstva byt užívať.

Výpočet bezpodielového spoluvlastníctva manželov*

Masa bezpodielového spoluvlastníctva manželov:

I. Vlastníctvo k veciam:

a) hnutelnosti:

1. TV	2 000 Sk
2. auto (ŠPZ)	15 000 Sk
3. rádio	500 Sk
4. práčka	1 000 Sk

b) nehnuteľnosti:

1. rod. dom č.s..... Sk	60 000
2. pozemok - p.č.KN	2 000
Sk	
3. garáž č.s	6 000
Sk	

II. Práva:

a) spoločná pohľadávka voči	10 000 Sk
b) vklady na vklad. kniž. č	7 000 Sk
c) spoločný dlh voči.....	6 000 Sk

III. Čo bolo zo spoločného majetku vynaložené na výlučný majetok niektorého z manželov:

a) na výlučný majetok poručiťa	5 000 Sk
b) na výlučný majetok manželky.....	8 000 Sk

IV. Čo bolo z výlučného majetku niektorého z manželov vynaložené na spoločný majetok:

a) z majetku poručiťa.....	6 000 Sk
b) z majetku manželky	3 000 Sk

Vyporiadanie masy bezpodielového spoluvlastníctva manželov

Aktívne položky:

I. a) 1. až 4	18 500 Sk
b) 1. až 3	68 000 Sk
II. a) + b).....	17 000 Sk
III. a) + b).....	13 000 Sk
Spolu:	116 500 Sk

Pasívne položky:

II. c).....	6 000 Sk
IV. a) + b).....	9 000 Sk
Spolu:	15 000 Sk

Pri vyporiadaní masy bezpodielového spoluvlastníctva manželov sa pri výpočte postupuje napríklad takto:

do dedičstva patrí:

I. b) 1. až 3	68 000 Sk
III. a).....	5 000 Sk
Spolu:	73 000 Sk

pozostalému manželovi: I. a) 1. až 4	18 500 Sk
II. a) + b).....	17 000 Sk
III. b).....	8 000 Sk
Spolu:.....	43 500 Sk
zodpovedá za spoločný dlh II. c).....	6 000 Sk

Vypočítanie sumy na prípadné vyrovnanie podielov manželov (vychádza sa z toho, že podiely oboch manželov sú rovnaké) je potom nasledovné:

Cena aktív bezpodielového spoluvlastníctva manželov	116 500 Sk
Pasívne položky.....	- 15 000 Sk

Výsledná suma sa delí dvoma, čiže $101\,500 : 2 = 50\,750$ Sk. Takúto hodnotu musí nadobudnúť každý z manželov.

Do dedičstva patrí 73 000 Sk, čo je viac o 22 250 Sk (73 000 - 50 750). Od tejto sumy treba odpočítať, čo sa vynaložilo z majetku poručiťa na spoločný majetok, teda sumu vo výške 6 000 Sk [pozri bod IV. písm. a)]. Rozdiel predstavuje sumu, ktorá tvorí „náhradovú“ pohľadávku pozostalého manžela a môže ju požadovať zaradiť do pasív dedičstva (22 250 - 6 000 = 16 250 Sk).

Uvedený výsledok musí byť rovnaký aj pri kontrolnom prepočítaní:

Pozostalému manželovi patri (mal by dostať)	50 750 Sk
V skutočnosti dostáva	-43 500 Sk
Rozdiel vo výške 7 250 Sk (50 750 - 43 500) plus hodnota spoločného dlhu [pozri bod II. písm. c)], za ktorý zodpovedá (6 000 Sk), plus to, čo sa mu musí vrátiť zo spoločného [pozri bod IV. písm. b)], teda 3 000 Sk, je v súčte 16 250 Sk.	

II. Výber z judikatúry Krajského súdu v Banskej Bystrici

1. Obchodná spoločnosť - spoločnosť s ručením obmedzeným a spoločník

Pokiaľ súd pred vydaním uznesenia o dedičstve zistí pochybenie v súpise aktív a pasív dedičstva, ktorý sa vykonal za prítom-

nosti dedičov, musí sa náprava dosiahnuť opäť za spolupráce s účastníkmi konania (§ 123 OSP). V prípade dohody dedičov o vyporiadaní dedičstva by bolo nové rozhodnutie aj v rozpore s ich pôvodne prejavou vôľou.

Pokiaľ ide o vyporiadanie bezpodielového spoluvlastníctva manželov, treba rozli-

šovať medzi majetkom (dlhmi), ktorý nadobudol poručiteľ v zmysle ustanovenia § 143 OZ (teda ako fyzická osoba), a ktorý nadobudla firma (obchodná spoločnosť) EKO MARKET, s.r.o. Majetok (záväzky) firmy (§ 5a, 6 OBZ) nie je vlastníctvom spoločníkov (či jednej osoby - § 105 ods. 2 OBZ), pretože týmto patrí obchodný podiel (§ 114 OBZ), prípadne vyrovnací podiel (§ 150 ods. 1 OBZ). Ak spoločník zomrie, má jeho dedič (resp. dedičia) za určitých predpokladov právo prihlásiť sa o účasť v spoločnosti do jedného mesiaca od skončenia konania o dedičstve (§ 116 ods. 2 OBZ), teda jeho práva a povinnosti sa neviažu (nevplývajú) na rozhodnutie o dedičstve. Taktiež právo na vyrovnací podiel mu patrí až potom, keď na neho neprešiel obchodný podiel (13Co 12/95-46 z 28. apríla 1995).

2. Náhradová pohľadávka

Po ustálení masy bezpodielového spoluvlastníctva manželov treba rozhodnúť o jej vyporiadaní (rozdelení), teda čo patrí do dedičstva a čo pozostalému manželovi. Ak sa rozhodne tak, že celá masa patrí do dedičstva, potom pozostalému manželovi patrí tzv. náhradová pohľadávka. Náhradová pohľadávka je jeho pohľadávkou voči dedičstvu, a teda v prípade, keď šiju uplatní, zahrnie sa do pasív dedičstva poručiťky, čo umožňuje dedičom a pozostalému manželovi dohodnúť sa o jeho úhrade (o spôsobe a lehote). V prípade, keď k dohode v tomto smere nedôjde, dedičia zodpovedajú za pohľadávku manžela v rámci zodpovednosti za dlhy poručiťky (§ 470 OZ), teda do výšky ceny nadobudnutého dedičstva. Spôsob a lehotu plnenia potom prípadne určí sporový civilný súd v osobitnom konaní (nie v dedičskom) začatom na návrh veriteľky.

V danej veci sa takto nepostupovalo. Jednak nemožno rozlíšiť, či ide len o rozhodnutie o vyporiadaní bezpodielového spoluvlastníctva manželov, alebo už aj o rozdelenie dedičstva. V rozhodnutí chýba určenie všeobecnej ceny majetku poručiťky, výšky dlhov a čistej hodnoty dedič-

stva (§37 ods. 1 NP), teda výsledok súpisu aktív a pasív dedičstva. Na druhej strane však akoby obsahovalo už akési vyporiadanie dedičstva, keď sa v ňom uložila dedičom povinnosť vyplatiť pozostalého manžela. Nie je vylúčené, že súd (súdna komisárka) chcel len vyporiadať bezpodielové spoluvlastníctvo, pričom tak nesprávne urobil formou výplat pre manžela. Pri náhradovej pohľadávkou sa neurčuje povinnosť na plnenie, dedičský súd sa obmedzí len na jej konštituovanie. Jej splnenie je možné buď len v rámci vyporiadania dedičstva (teda iba v rámci dohody účastníkov), alebo v osobitnom civilnom sporovom konaní (13Co 377/95-32 z 8. septembra 1995).

3. Obyčajové právo, koakvizícia a manželská zmluva

Skutočnosť, že manželia spoločne alebo len jeden z nich za trvania manželstva a existencie spoločnej domácnosti (spolužitia), teda v čase účinnosti obyčajového (uhorského) práva (pred 1. januárom 1950, keď nadobudol účinnosť zákon č. 265/1949 Zb. o rodinnom práve) nadobudli vlastníctvo k veci, neznamena, že bez ďalšieho možno aplikovať vtedajšiu právnu úpravu. V zmysle ustanovenia § 856 ods. 1 OZ totiž platí, že „majetkové spoločenstvá medzi manželmi vzniknuté do 1. apríla 1964" týmto dňom zanikli a spoločný majetok sa stal bezpodielovým spoluvlastníctvom. Podmienkou bolo, aby manželstvo k 1. aprílu 1964 trvalo (existovalo). Ak potom okresný súd mal za to, že ide o koakvizitný majetok nemodifikovaný manželskou zmluvou, stal sa tento k 1. aprílu 1964 predmetom bezpodielového spoluvlastníctva poručiťky a pozostalej manželky, a preto mal o ňom rozhodnúť v zmysle ustanovenia § 35 NP (teda mal určiť, čo zo spoločného majetku patrí do dedičstva). Len po vyriešení tejto otázky sa malo pristúpiť k súpisu aktív a pasív dedičstva a k vydaniu rozhodnutia o určení všeobecnej ceny majetku poručiťky, výšky dlhov a čistej hodnoty dedičstva (§ 37 ods. 1 NP).

Okresný súd uvedeným spôsobom nepostupoval, čím neodstránil možnosť zistenia nových skutočností, ktoré by mohli viesť k zmene rozhodnutia v zmysle § 37 ods. 1 NP.

Na objasnenie problematiky odvolací súd dodáva, že za účinnosti obvyčajového práva mohli mať spoločne žijúci manželia výlučný majetok (osobný - parafernálny), ako aj spoločný (koakvizitný). Osobným majetkom sa rozumel napríklad majetok nadobudnutý pred vznikom manželstva, majetok nadobudnutý dedením, darom (bezodplatne), majetok slúžiaci osobnej potrebe, majetok určený „sobášnou“, resp. „manželskou“ zmluvou, prírastky osobného majetku. Špeciálna úprava sa vzťahovala na veno, ktoré tvorilo majetok ženy, nie manžela, ale s ktorým mohol manžel nakladať a poberať z neho úžitky, príjem. Manželka teda prinášala do manželstva veno ako svoj majetok, ale nakladať s ním mohol aj manžel. Pri osobnom majetku bolo na rozhodnutí manželky, kto s ním mohol hospodáriť, prípadne si mohla všetky úkony vzťahujúce sa naň vyhradiť pre seba.

Ak boli venom peniaze (mohol ním byť majetok rôznej povahy a druhu) a tieto sa použili na kúpu vecí, vec patrila do spoločného majetku, ak sa v manželskej (sobášnej) zmluve nedohodlo iné. Po zániku manželstva (či už rozvodom, rozlukou, smrťou alebo vyhlásením manželstva za neplatné) mala manželka (jej dedičia) právo požadovať vrátiť zo spoločného majetku, čo sa naň vynaložilo z vena. Treba rozlišovať medzi venom manželky a darom pre manželku.

Spoločne nadobudnutý majetok za trvania spolužitia (tzv. spoločnej domácnosti - koakvizícia), napríklad úspory, zárobok, majetok vyhradený manželskou (sobášnou) zmluvou sa po zániku manželstva mal rozdeliť in natura na polovicu, a ak to nebolo možné, tak aj úplným alebo čiastočným peňažným vyrovnaním. V prípade sporu o to, či majetok patrí do koakvizície, platilo pravidlo, že ak bol nadobudnutý za trvania

manželstva, patrí do koakvizície. Manželia si mohli manželskou zmluvou rozdeliť koakvizitný majetok aj počas manželstva.

Spomínané „sobášne“ (svadobné), resp. „manželské“ zmluvy mohli uzavrieť už snúbenci alebo neskôr manželia, ktoré mohli byť počas manželstva rôzne modifikované. Išlo o prísne formálne zmluvy (nedodržanie formy robilo úkon neplatným), čiže museli byť vyhotovené len formou „verejnej notárskej listiny“ (13Co 479/95-95 z 20. októbra 1995).

4. Bezpodielové spoluvlastníctvo manželov a vlastníctvo akcií

Skôr ako (dedičský) súd vykoná súpis aktív a pasív dedičstva (§ 175m OSP) musí skúmať, či poručiteľ nebol v čase smrti bezpodielovým spoluvlastníkom (§ 143 a naši. OZ), a v kladnom prípade takýto majetok vyporiadať (§ 372b ods. 1, § 175l OSP). Dedičský súd zistil, že poručiteľa ku dňu smrti viedlo Stredisko cenných papierov v Prahe ako „majiteľa účtu“, a to akcií dvoch akciových spoločností (č. 1. 23 spisu). Nesprávne z tejto skutočnosti vyvodil, že ide o bezpodielové spoluvlastníctvo manželov. Majiteľovi (akcionárovi) akcie (cenného papiera) patrí právo podieľať sa „podľa zákona a stanov spoločnosti na jej riadení, jej zisku a na likvidačnom zostatku pri zániku spoločnosti“ (§ 155 ods. 1 OBZ). Ide o práva, ktoré patria výlučne akcionárovi, nie aj jeho manželovi, a to bez ohľadu na to, kedy ich nadobudol a z akých prostriedkov.

Od týchto práv treba odlišiť obdržanú časť zisku (§ 178 OBZ), ktorá vždy patrí do masy bezpodielového spoluvlastníctva, ak na ňu vznikol nárok za trvania manželstva (alebo už bola aj vyplatená) a čas a rozsah nadobúdania masy nebol modifikovaný dohodou manželov (§ 143a ods. 1 a 2 OZ).

Ak by malo ísť o vyplatenie podielu zo základného imania (§ 157 OBZ), napríklad pri zrušení spoločností (§ 218 a naši. OBZ), treba zistiť, aké prostriedky (či spoločné obom manželom alebo patriace výlučne len jednému z manželov) sa buď použili na

vklad do spoločnosti (ak ide o akcionára zakladateľa spoločnosti), alebo sa vyplatili ako nadobúdacia cena akcií. V prípade, ak sa použili prostriedky patriace len jednému z manželov, patrí mu aj celý vyplatený podiel zo základného imania; inak celý podiel patrí do masy bezpodielového spoluvlastníctva a pri jej vyporiadaní sa zohľadní, čo sa prípadne vynaložilo aj z výlučných prostriedkov jedného z manželov (§ 150 druhá veta OZ). Uvedené platí obdobne aj vtedy, ak dôjde k predaju akcií (13Co 124/96-42 zo 4. apríla 1996).

5. Povaha rozhodnutia o vyporiadaní bezpodielového spoluvlastníctva manželov a členský podiel v stavebnom bytovom družstve

Ak mal poručiteľ v čase smrti s pozostalým manželom majetok v bezpodielovom spoluvlastníctve manželov (§ 143 OZ), súpisu aktív a pasív dedičstva predchádza jeho vyporiadanie (§ 1751 ods. 1, 2, 3, 5 OSP). Rozhodnutie o jeho vyporiadaní má konštitutívnu povahu, teda zaväzuje nielen účastníkov konania, ale aj všetky ostatné subjekty, pokiaľ ide o hmotnoprávne vzťahy vzniknuté medzi manželmi, ako aj orgán, ktorý ho vydal, ale tiež všetky štátne orgány. Vyžaduje sa preto, aby sa už vo výroku rozhodnutia uviedlo (§ 159 ods. 2 OSP), čo patrí do dedičstva a čo pozostalému manželovi. Takéto rozhodnutie je potom pre pozostaleho manžela (najmä ak nie je dedičom) legitimáciou ako oprávneného subjektu.

K pochybeniu došlo aj pri nerozlíšení medzi „členským podielom“ v stavebnom bytovom družstve a „hodnotou tohto podielu“ (tu označenou ako „zostatková hodnota“). Predmetom dedičstva sú práva a povinnosti prechádzajúce smrťou poručiteľa na jeho dedičov. K takýmto právam patrí aj „členský podiel“ (§ 707 ods. 2 druhá veta OZ, § 765 ods. 1, 3 OBZ - nerozhoduje stav ku dňu smrti poručiteľa). Ak však členský podiel patrí zo zákona pozostalej manželke, nemal byť zahrnutý do masy bezpodielového spoluvlastníctva. Do masy

patrí potom len jeho hodnota (13Co 426/96-100 zo 4. októbra 1996).

6. Masa bezpodielového spoluvlastníctva manželov a položky masy bezpodielového spoluvlastníctva manželov

Súd síce pristúpil k vyporiadaniu bezpodielového spoluvlastníctva poručiteľa a pozostalej manželky (§ 143 OZ), ale jednak nezistil, kedy toto spoluvlastníctvo vzniklo (§ 143a ods. 1 a 2 OZ) a opomenul vyporiadať aj možné spoločné dlhy, teda nevychádzal z celej masy bezpodielového spoluvlastníctva (§ 150 OZ), ale len z jej časti.

Pochybenie je aj v tom, že sa v odôvodnení neuviedla každá položka masy bezpodielového spoluvlastníctva osobitne aj s jej cenou, ale uviedla sa len súhrnná cena (13Co 185/95-34 z 12. mája 1995).

7. Povaha rozhodnutia o vyporiadaní bezpodielového spoluvlastníctva manželov a oprava rozhodnutia

Skôr ako bývalé štátne notárstvo pristúpilo k súpisu aktív a pasív dedičstva, k určeniu všeobecnej ceny majetku, výšky dlhov a čistej hodnoty dedičstva a k rozdeleniu dedičstva medzi dedičov, zistilo, čo mal poručiteľ s pozostalou manželkou v bezpodielovom spoluvlastníctve manželov, určilo všeobecnú cenu tohto majetku a tento majetok vyporiadalo rozhodnutím vyhláseným na pojednávaní dňa 29. novembra 1991 (podľa § 34 ods. 1 NP) za účasti všetkých účastníkov (dedičov) konania. Rozhodnutie vydalo záznamom v spise, ktoré po riadnom poučení účastníkov o práve na odvolanie nadobudlo právoplatnosť len čo sa účastníci odvolania vzdali a nežiadali ani jeho doručenie (osobitné písomné vyhotovenie - § 19 ods. 2 NP). Štátne notárstvo tak v ďalšom bolo viazané týmto právoplatným rozhodnutím a muselo z neho vychádzať (rešpektovať ho v celom rozsahu). Nie je ho možné „opraviť“ postupom podľa ustanovenia § 34 ods. 2 NP, lebo tu má zákon na mysli len prípady, keď sa objaví ďalší majetok patriaci do bezpodielového spoluvlastníctva manželov, ale nie prípad, keď treba napraviť prípadné pochybe-

nie, ktoré predchádzalo vydaniu rozhodnutia podľa ustanovenia § 34 ods. 1 NP, či toto pochybenie je obsiahnuté priamo v rozhodnutí (13Co 481/92-35 z 19. februára 1993).

8. Rozsah masy bezpodielového spoluvlastníctva manželov podnikateľ a výkon povolania

Podľa ustanovenia § 143 OZ v bezpodielovom spoluvlastníctve manželov je všetko, čo môže byť predmetom vlastníctva a čo nadobudol niektorý z manželov za trvania manželstva (za trvania bezpodielového spoluvlastníctva), s výnimkou vecí získaných dedičstvom alebo darom, ako aj vecí, ktoré podľa svojej povahy slúžia osobnej potrebe alebo výkonu povolania len jedného z manželov a za daných podmienok tiež vecí vydaných podľa predpisov o reštitúcii majetku. Na vznik bezpodielového spoluvlastníctva sa vyžaduje existencia manželstva, zatiaľ čo z hľadiska existencie bezpodielového spoluvlastníctva existencia manželstva nie je podmienkou. Bezpodielové spoluvlastníctvo môže vzniknúť buď súčasne s uzavretím manželstva, alebo až so zánikom manželstva (§ 143a ods. 2 OZ). Ak bezpodielové spoluvlastníctvo vzniklo za trvania manželstva, môže sa po splnení zákonných podmienok zúžiť alebo rozšíriť (§ 143a ods. 1 OZ) alebo zrušiť (§ 148 ods. 2, § 148a ods. 2 OZ). Bezpodielové spoluvlastníctvo manželov potom vzniká „ex lége“ vždy, ak za jeho trvania ktorýkoľvek z manželov nadobudne predmet vlastníctva a nejde pritom o taký predmet, ktorý sa do bezpodielového spoluvlastníctva nenadobúda, a nejde ani o vec, ktorá sa až po jej nadobudnutí transformovala na výlučný majetok niektorého z manželov (napr. vec kúpená zo spoločných prostriedkov začala v súlade s jej povahou slúžiť osobnej potrebe len jedného z manželov). Jeho existencia preto nemusí priamo vyplývať z niektorej evidencie vlastníctva (napr. z listu vlastníctva vedeného v katastri nehnuteľností) alebo z obsahu právneho úkonu, ktorým sa vec nadobúda alebo prenajíma (napr. zmluvy), či z roz-

hodnutia (napr. o ochranu vlastníctva môže požiadať ktorýkoľvek zo spoluvlastníkov).

Daňový úrad potom pri zisťovaní vlastníctva k predávaným veciam nemohol vychádzať len z obsahu „zápisnice o dražbe č. 1“, „protokolu o odovzdaní a prevzatí vydraženého objektu zapísaného na liste vlastníctva č. 3470“, či „nájomnej zmluvy z 1. júla 1994“. Nie je správnym jeho názor, že „nemal ani povinnosť a ani možnosť skúmať existenciu jej osoby (žalobkyne) vo vzťahu k vlastníckym právam na vydražený majetok“. Naopak, bolo jeho povinnosťou zistiť, či daňový dlžník je ženatý, odkedy a v kladnom prípade, len ak mal pochybnosti o tom, či predávané nehnuteľnosti patria do bezpodielového spoluvlastníctva (čo doteraz vykonané dokazovanie nenaзначаje a nespochybňuje ani jeden z bývalých manželov), zadovážiť si ich vyjadrenie k týmto pochybnostiam, prípadne vykonať aj iné dokazovanie. Ani záver, že predávané veci „slúžili výlučne podnikateľským aktivitám J.S.“ nie je dostatočne podložený. Zákon síce nevylučuje, aby veci nadobudnuté zo spoločných prostriedkov oboch manželov nepatrili do bezpodielového spoluvlastníctva, ale muselo by ísť o podnikateľa - fyzickú osobu (napr. živnostníka) a o také veci, ktoré „by svojou povahou slúžili výkonu povolania len jedného z manželov“ (podnikateľa). Žalovaný nezistil, akým podnikateľom bol J.S., teda doteraz sa nevie, čo bolo „výkonom jeho povolania“ podľa evidovanej podnikateľskej činnosti (§ 2 ods. 2 zákona č. 513/1991 Zb.), ani čo konkrétne „vykonával“ v súvislosti s predávanými vecami. Aj pokiaľ ide o tieto veci, platí, že rozhoduje skutočný stav, a nie to, kto je ako vlastník zapísaný v niektorej evidencii, pričom rozhodujúce je stanovisko bývalých manželov. V zásade nieje významnou ani skutočnosť, že žalobkyňa „sa nemohla zúčastňovať na podnikateľskej činnosti“, pretože takýto zákaz by mal mať dopad len na jej pracovno-právne vzťahy, nie na povahu vlastníctva k veci. Treba tiež vychádzať zo zásady, že ak je spornou otázka, či ide o súčasť masy bezpodielového vlastníctva alebo o výlučné

vlastníctvo jedného z manželov, platí, že ide o bezpodielové spoluvlastníctvo manželov.

III. Procesná úprava

Platí všeobecné pravidlo, že dedičskú vec treba procesné posúdiť podľa práva účinného v čase smrti poručiteľa. Vychádza sa z ustanovenia článku II bodu 2 zákona č. 263/1992 Zb. (podľa ktorého pre konanie o dedičstve po tých, ktorí zomreli pred účinnosťou tohto zákona (t.j. pred 1. januárom 1993), použije súd doterajšie predpisy; tým nie je dotknuté použitie § 38 OSP. Od 1. decembra 1995 ustanovenie § 38 ods. 1 OSP umožňuje poveriť notára prejednaním dedičstva, ako aj vydaním osvedčenia o dedičstve, ak sú na to splnené podmienky. To znamená, že ak poručiteľ zomrel pred 1. decembrom 1995 a do tohto dňa sa nezačalo konanie o dedičstve (§ 372b ods. 1 OSP), notár ako súdny komisár procesné postupuje podľa práva účinného v čase smrti poručiteľa, avšak vec môže skončiť aj formou osvedčenia o dedičstve.

Ak poručiteľ zomrel do 1. decembra 1995 a do tohto času sa nezačalo ani konanie o dedičstve, bezpodielové spoluvlastníctvo manželov možno vyporiadať len rozhodnutím súdu, aj keď prejednanie dedičstva sa skončí formou osvedčenia.

Ak poručiteľ zomrel po 30. novembri 1995, bezpodielové spoluvlastníctvo manželov možno vyporiadať v konaní o dedičstve aj dohodou pozostalého manžela (vrátane bývalého pozostalého manžela) a dedičov druhého manžela.

Postup v prípade, ak už nežijú obaja manželia

Ak do dňa smrti niektorého z manželov nedošlo k vyporiadaniu bezpodielového spoluvlastníctva manželov dohodou a ani sa nezačalo súdne sporové konanie o jeho vyporiadanie (§ 149 ods. 3 OZ), možno ho vyporiadať len v konaní o dedičstve, a to iba v konaní o dedičstve po skôr zomretom poručiteľovi (zomretom manželovi).

Postup v prípade, ak sa začalo súdne sporové konanie o vyporiadanie bezpodielového spoluvlastníctva manželov za života oboch manželov

Dedičský súd (súdny komisár) musí počkať na jeho skončenie (pozri R 4/1980).

Postup v prípade, ak poručiteľ zomrel v čase od 1. apríla 1964 do 31. marca 1983 vrátane*

Vychádza sa z ustanovenia § 35 zákona č. 95/1963 Zb. (Notárskeho poriadku). Podľa neho sa rozhodnutím „určí, ktoré z vecí (patriacich do bezpodielového spoluvlastníctva manželov), prípadne aká ich časť patrí do dedičstva“. Neurčuje sa, čo patrí pozostalému manželovi. Podľa tohto ustanovenia sa nepostupovalo v prípade, keď manželstvo zaniklo rozvodom (v súčasnosti platí ustanovenie § 149 ods. 4 OZ, pozri aj § 865 ods. 1 a 2 OZ).

Opravným prostriedkom proti rozhodnutiu je „nesúhlas“ (inak pre rozhodnutie platí všetko, čo pre iné rozhodnutia, § 17, 19 NP), čím sa ruší v celom rozsahu a treba postupovať podľa ustanovenia § 18 NP (ako pri spornej skutočnosti). Spor sa musí týkať toho, „čo má alebo nemá patriť do dedičstva“, nie ceny položiek. Nové určenie, čo patrí do dedičstva, sa môže urobiť buď samostatným rozhodnutím (podľa ustanovenia § 17 NP), alebo v rámci určenia ceny dedičstva (podľa § 37 ods. 1 NP).

Postup v prípade, ak poručiteľ zomrel v čase od 1. apríla 1983 do 31. decembra 1992 vrátane

Vychádza sa z ustanovenia § 34 NP v znení zákona č. 134/1982 Zb. (úplné znenie č. 72/1983 Zb.) Masa bezpodielového spoluvlastníctva manželov sa vyporiada rozhodnutím, v ktorom sa musí určiť všeobecná cena majetku v bezpodielovom spoluvlastníctve manželov, ako aj to, čo z toho majetku patrí do dedičstva a čo pozostalému manželovi. Proti rozhodnutiu je prípustné odvolanie. Spor o rozsah masy bezpodielového spoluvlastníctva manželov

* Pozri R 34/1976, s. 513 až 517.

sa rieši postupom podľa § 18 NP. Ak bezpodielové spoluvlastníctvo manželov zaniklo za života manželov, platí ustanovenie § 149 ods. 4 OZ.

Postup v prípade, ak poručiteľ zomrel v čase od 1. januára 1993 do 30. novembra 1995 vrátane

Vychádza sa z ustanovenia § 1751 OSP v znení zákona č. 263/1992 Zb. (úplné znenie č. 38/1995 Z.z.). Masa bezpodielového spoluvlastníctva manželov sa vyporiadava rozhodnutím dedičského súdu, ktorého obsah je totožný s rozhodnutím podľa ustanovenia § 34 ods. 1 NP (od 1. apríla 1983 do 31. decembra 1992). Na sporné skutočnosti sa však vzťahuje úprava obsiahnutá v ustanovení § 175k ods. 3 OSP (neprihliada sa na ne). Ak bezpodielové spoluvlastníctvo manželov zaniklo za života oboch manželov a neuplynula ešte lehota ustanovená § 149 ods. 4 OZ, bezpodielové spoluvlastníctvo manželov sa nevyporiadava podľa ustanovenia § 1751 OSP, ale v rámci súpisu aktív a pasív dedičstva a rozhodnutia o cene dedičstva (§ 175o ods. 1 OSP).

Pre všetky uvedené prípady platí, že o vyporiadaní bezpodielového spoluvlastníctva manželov musí vždy rozhodnúť dedičský súd a len výsledok tohto rozhodnutia je obsahom prípadného osvedčenia o dedičstve.

Platná právna úprava (od 1. decembra 1995)

Ak poručiteľ zomrel po 30. novembri 1995, postupuje sa podľa ustanovenia § 1751 OSP v znení zákona č. 232/1995 Z.z. Vyporiadava sa ako bezpodielové spoluvlastníctvo manželov, ktoré zaniklo smrťou niektorého z manželov, alebo aj za života oboch manželov, ak sa nezačalo súdne sporové konanie. Masu bezpodielového spoluvlastníctva manželov možno vyporiadať aj dohodou pozostalého manžela (bývalého pozostalého manžela) a právnych nástupcov zomretého manžela (bývalého manžela). Táto dohoda môže byť súčasťou osvedčenia o dedičstve.

Dohoda alebo rozhodnutie musia obsahovať vymedzenie rozsahu majetku (teda masy bezpodielového spoluvlastníctva manželov), určenie, čo z tohto majetku patrí do dedičstva a čo patrí pozostalému manželovi. Pri vyporiadaní dohodou možno vymedzenie rozsahu nahradiť dohodou o tom, čo patrí do dedičstva a čo druhému manželovi, ak je z nej zrejмый rozsah masy bezpodielového spoluvlastníctva manželov.

Dohoda o vyporiadaní bezpodielového spoluvlastníctva manželov podľa hmotnoprávnej úpravy nevyžaduje písomnú formu, ak sa netýka nehnuteľností. Písomná forma nevyžaduje formu notárskej zápisnice (§ 149a OZ). Ktorýkoľvek z manželov môže žiadať písomné potvrdenie o tom, ako sa vyporiadali (§ 149 ods. 2 OZ). Ak je dohoda o vyporiadaní bezpodielového spoluvlastníctva manželov súčasťou osvedčenia o dedičstve, účinky z nej nastávajú spolu s účinkami právoplatného osvedčenia (§ 175zca ods. 4 druhá veta, text pred bodkočiarkou OSP). V prípade, ak k dohode dôjde mimo osvedčenia o dedičstve (k vyporiadaniu však môže dôjsť len v rámci konania o dedičstve - § 1751 ods. 1 OSP) a predmetom vyporiadania je nehnuteľnosť, v konaní možno pokračovať až po nadobudnutí účinnosti tejto dohody, ktorá nastáva až vkladom do katastra nehnuteľností (§ 149a OZ).

Ak súdny komisár zistí, že dohoda o vyporiadaní bezpodielového spoluvlastníctva manželov je možná, avšak k prejednaniu dedičstva dôjde až s časovým odstupom, môže účastníkom spísať túto dohodu formou notárskej zápisnice (§ 46 zákona č. 323/1992 Zb.). Nie je však vylúčené, že postačí spísať zápisnicu o pojednávaní (§ 40 ods. 1 OSP), ak predmetom vyporiadania sú len hnutelnosti. Pokračovať v konaní možno buď hneď (ak predmetom vyporiadania boli len hnutelnosti), alebo po vklade dohody do katastra nehnuteľností (pri nehnuteľnostiach).

V prípade, keď pozostalý (alebo bývalý) manžel je jediným dedičom, nedochádza k vyporiadaniu bezpodielového spoluvlast-

níctva manželov ani dohodou ani rozhodnutím súdu. Je totiž len právom tohto manžela (bývalého), čo zo spoločného majetku označí za predmet dedičstva. Súd (súdny komisár) sa obmedzí len na súpis majetku patriaceho do dedičstva a pozostalému (bývalému) manželovi.

Ak bol poručiteľ ženatý viackrát a zanechal viacero nevyporiadanych bezpodielových spoluvlastníctiev manželov, každú masu treba vyporiadať osobitne, pričom možno kombinovať spôsoby vyporiadania (buď všetko v rámci osvedčenia o dedičstve, alebo rozhodnutiami súdu, či niektoré dohodou - v rámci osvedčenia alebo mimo osvedčenie, niektoré rozhodnutím).

JUDr. Štefan Huljak

Dohoda uzatvorená medzi Notárskou komorou SR a Úniou nevidiacich a slabozrakých Slovenska

Dohoda uzatvorená medzi:

1. Notárskou komorou Slovenskej republiky

so sídlom: Drotárska cesta 46
811 04 Bratislava

IČO: 30811236

zastúpená: Ing. Štefanom Kuteničom, prezidentom Notárskej komory a JUDr. Karolom Kováčsom, viceprezidentom Notárskej komory

a

2. Úniou nevidiacich a slabozrakých Slovenska

so sídlom: Sekulská 1
842 50 Bratislava

IČO: 683876

zastúpená: RNDr. Branislavom Mamojkom, CSc., predsedom UNSS

I.

Notárska komora Slovenskej republiky, vedená úmyslom vyjsť v ústrety občanom s poškodeným zrakom, sa zaväzuje

usmerniť svojich členov - notárov, aby pri vyhotovovaní úkonov v prospech týchto občanov, na písomné úkony ktorých sa vzťahuje ustanovenie § 40 ods. 5 OZ, postupovali nasledovne:

Notár na požiadanie o vykonanie právneho úkonu pre zrakovo poškodeného občana, ktorý sa preukáže preukazom Únie nevidiacich SR, resp. potvrdením tejto únie, že je zrakovo poškodený, podľa § 40 ods. 5 OZ právny úkon po dohode s klientom vykoná, a v súlade s vyhláškou č. 31/1993 Z.z. o odmenách a náhradách notárov vyúčtuje odmenu, ktorú od tohto klienta nevyinkasuje a zaeviduje si ju ako pohľadávku do knihy pohľadávok.

Na konci účtovného roku si všetky tieto pohľadávky spočíta a výslednú sumu predloží Únii nevidiacich SR ako dar, ktorého hodnotu možno odpočítať od základu dane podľa § 15 ods. 8 zákona č. 286/1992 Zb. o dani z príjmov v znení noviel.

II.

Únia nevidiacich SR sa zaväzuje, že v prípade, ak jej notár predloží dar - pohľadávky z titulu vykonaných úkonov podľa § 40 ods. 5 OZ voči jej členom, resp. osobám, ktoré sa preukážu potvrdením vydaným, ako je to už uvedené, potvrdí notárovi prijatie tohto daru a vystaví mu daňový doklad na preukázanie odpočítateľnej položky podľa § 15 ods. 8 zákona č. 286/1992 Zb. o dani z príjmov v znení noviel.

III.

Táto zmluva nadobúda platnosť dňom jej podpísania oboma zmluvnými stranami.

V Bratislave 7. augusta 1996

AKO NA TO

Ako postupovať, ak okresný úrad - odbor katastra vráti osvedčenie o dedičstve na opravu s tým, že pri vyhotovení identifikácie, resp. listu vlastníctva sa dopustil chyby a táto chyba sa premietla, aj do osvedčenia o dedičstve.

Ľn Stanovisko

V prípade, ak sú predmetom dedičstva vlastnícke alebo iné vecné práva k nehnuteľnostiam, notár ako súdny komisár si vyžiada od príslušného okresného úradu - odboru katastra kópiu listu vlastníctva alebo výpis z listu vlastníctva, výpis z pozemkovej knihy, prípadne identifikáciu parciel týkajúcich sa týchto majetkových práv. Potvrdený výpis z listu vlastníctva alebo jeho kópia, ako aj identifikácia parciel sú verejné listiny, ktoré sú súčasťou súdneho dedičského spisu, vedeného v registri D. Údajmi z týchto verejných listín je súd, resp. súdny komisár v konaní o dedičstve viazaný. V prípade, keď mu okresný úrad - odbor katastra oznámi, že pri vyhotovovaní týchto verejných listín sa dopustil chyby, vezme súd, resp. súdny komisár túto skutočnosť iba na vedomie. Ak je z podkladov, ktoré má súd, resp. súdny komisár v spise D, zrejmé, že z jeho strany nedošlo k žiadnej chybe v písaní, v počítaní, resp. k inej zrejmej nesprávosti, niet žiadneho dôvodu na postup podľa § 164 OSP, resp. podľa § 175zca ods. 5 OSP. Opačný postup by bol v rozpore s už uvedenými ustanoveniami Občianskeho súdneho poriadku.

V prípade, keď okresný úrad - odbor katastra trvá na tom, aby jeho chybu napravil súd, resp. súdny komisár, treba mu podanie vrátiť s tým, aby opravu vykonal sám v rámci katastrálneho konania, ktoré bude viesť vo svojom registri X. Treba vychádzať zo zásady, že každý opravuje tie chyby, ktoré sám spôsobil.

*Spracoval: JUDr. Karol Kovács
notár*

SPOLOČENSKÁ RUBRIKA

Životné jubileá

V prvom štvrtroku 1998 sa životných jubileí dožívajú títo členovia Notárskej komory:

JUDr. Tatiana Schweighoferová, 40 rokov
JUDr. Anna Medveďová, 40 rokov JUDr.
Ivana Andrášová, 40 rokov JUDr. Alžbeta
Kondrlíková, 45 rokov JUDr. Božena
Loneková, 50 rokov JUDr. Kristína
Malcová, 50 rokov Mgr. Adriana Skýbová,
50 rokov JUDr. Jozefína Atanasová, 55
rokov

Všetkým srdečne blahoželáme, prajeme im veľa zdravia, úspechov v práci i v osobnom živote.

Prezídium NK SR